

TENGWALL, LARS, LUNDBLAD

Tankar om fängelse å personer och
qwarstad å gods af Lars Tengwall ...
Lund 1799. Trykt hos professor Johan
Lundblad.

1799

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
  - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
  - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
  - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

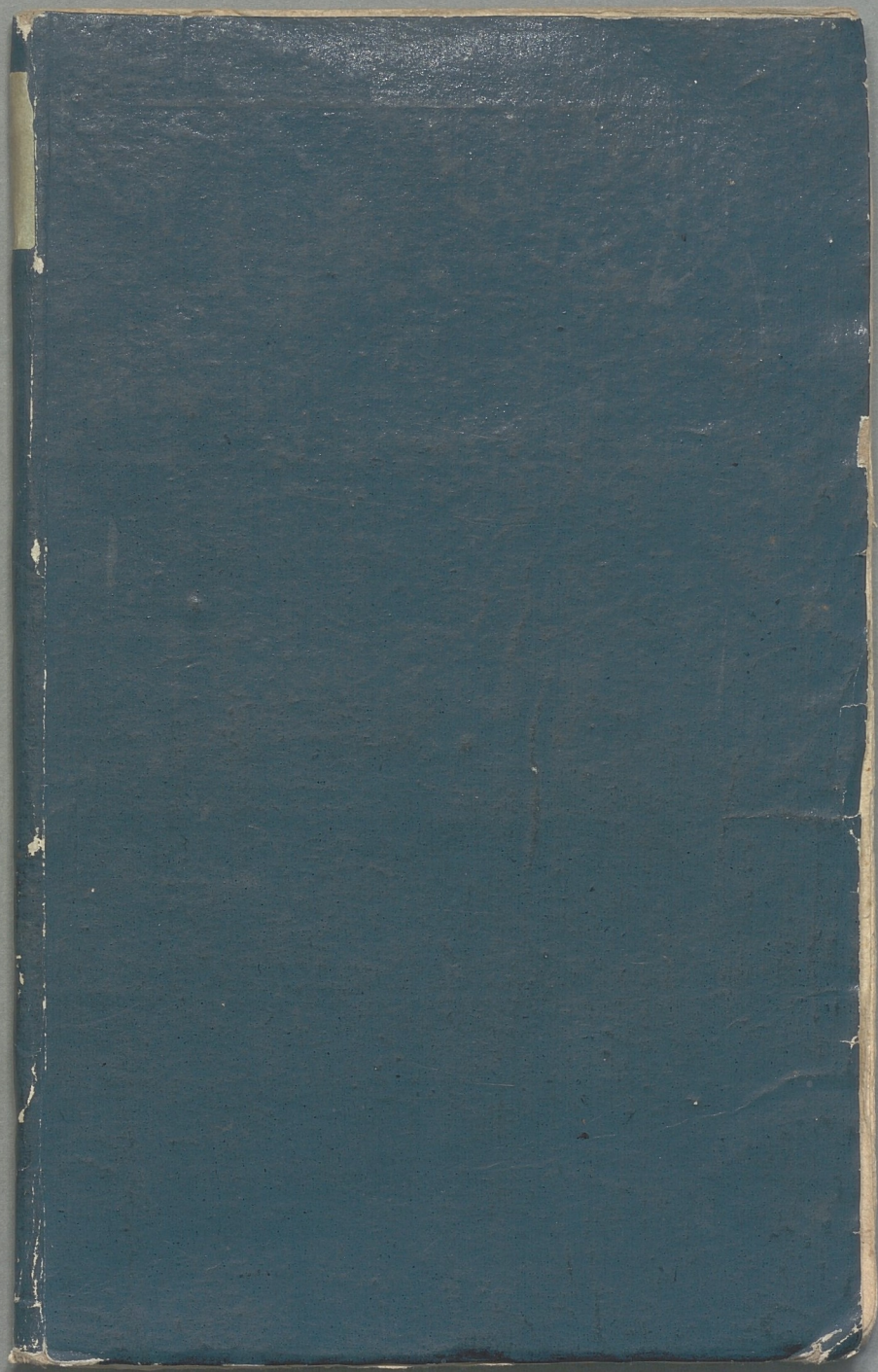
Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Jurid.

So.

(Br.)

1700-1829

Li 4

KONGL. SECRETERAREN
J. D. FLINTENBERGS

Bibliothek.

TENGWALL

Tankar

om

Fångelse å Personer

och

Qvarstad å Gods

af

LARS TENGWALL

Juris Professor wid Kongl. Academiën i Lund.

LUND 1799.

Trykt hos Professor Johan Lundblad.

Sw. Samf.
Jurid.
Sw.
(Rn)
1700-1829
EX. A.

Handwritten signature or mark at the bottom right corner.

2010

Journal of the

Board of Directors

of the

City of New York

De i denna Afhandling innesfattade ämnen
förefomma i följande ordning.

	Pag.
När en medborgare förbrutit den rätt at wistas hwar han will, och hwar förfarande wid sådan händelse med honom ärforbras.	9.
När Styrelsen i et Samhälle har rätt at i fråga om Arrest betjena sig af Jus præventionis.	10.
Hwar med Arrest förstås och hwar så- dant tilstånd föresätter.	10.
Wid hwilka händelser en människas personliga säkerhet wärdföres.	11.
Swenska lagens enlighet med Engel- ska lagen, som har namn af ha- beas corpus.	12.
Til hånke fordras icke klara skäl och fult bewis.	12.
Hwar som gör denna satts nödwändig och antagelig.	13. 14.
Undamålet af Fångelse i almånhet.	15.
	Wid

- Wid hwad tilfållen en Medborgare,
som annars sjelf är myndig, får
fåttas ur bruket af det han in-
nehafwer, ock med hwad ordafått
detta i lagen beteknas. . . . . 16. 17.
- Graberne uti Personliga frihetens för-
lust. Bemärkelsen af qwarhollande,
håtte. Skilnaden emellan ofskyldig
och oförwunnen. . . . . 18. 19.
- Hwaruppå det i lagen 37 §. 17 Cap.
K. B. nämde swårare Fångelse
har afseende: hwad Domaren ålig-
ger innan han skriver til detta försök. 20. 21.
- Hwad Författningar, som redan äro
gorde, eller synas böra widtagas i
anseende til Fångelserummen. . . . . 22. 27.
- Hwilkas rätt och åliggande det är at
werkställa håktande. . . . . 27.
- Hwad Grund.lagarne stadga i detta
ämne, almånna lagen åfwen här-
om förmår ock hwad rätteligen för-
stås med uppenbar misgärning. 28. 29.
- Rätta meningem af ordalaget oförwun-
nen och huruwida bindande omstån-
digheter och liknelser äro tillräkliga
til håktande. . . . . 30. 36.
- För

	Pag.
För hwilka brott lagen uttryckeligen befaller hånke, och hwad slutföld af detta stadgande dragas bör.	37.
Från hwad tid förordnandet om förvaringsfättet endast tilhörer Domaren; När en person i egentlig bemärkelse är Fånge. Rätta meningen af 3 S. i Cap. St. B. om hånkande på målsågandens eller enskild persons begäran.	38. 40.
Hvem förordnande om hånkandet tilhörer, innan Domaren företagit ransfatningen, och hwad den misstänkte åger rättighet at weta, förr än han verkeligen gripes.	41. 43.
Tidandet som Fångelse åstadkommer är större och mindre: wid några tilfällen aldeles intet wanhedrande.	43. 44.
Föresätter icke altid urbota gärning: hwarester reconvention måtas bör: När denna icke åger rum, ehuru en aldeles oskyldigt blifwit hånkad.	45.
Om Borgen i anledning af 2 S. i Cap. St. B.	46.
Byfättning och dess Tiljaktighet från hånke för brott. Hwilka icke så byfättas.	47.
	När

	Pag.
När Byfättning går åter, eller icke åter rum.	47. 50.
Förebud at resa ur Staden.	51.
Qwarstad, hwad den är. Naturligga grunden och anledning därtill.	52. 53.
Hwad qwarstad med eller utan Borgen, efter Lagens talesätt, egenteligen betyder. Af hwilken den i slikt händelse bör verkställas. Hwad det wil säga at bryta qwarstad.	54. 55.
Hwad som, i anseende til ägaren måste i agttagas, innan honom förbjudes bruket af Fast gods.	
Hurumida qwarstad å lösören eller förbud at Ringra eller sälja, äro Skiljagtlige.	56. 58.
Hwad den ättigger som ärhollet qwarstad. När den förfaller.	59. 60.
När det tilhörer Executoren, och när Domaren bör förordna om qwarstad.	61. 62.
Hwad Taka hand betyder.	63.
Hwad som från qwarstad frifällas.	64.

Tryckfel:

Sidan 63. raden 18. I stället för, = hwilket i nästföljande §. skal omförmålas, bör wara: Kronomärke hwilket i nästföljande § §. 8 Cap. II. B. omförmåles.

Menniskan har öfvergifwit sit sjelfständigt fria naturliga tillstånd, för at winna säkerhet. Hon har ålagdt sig många Samhällsband, många bördor, mycket tålmod, alt i det ljufwa hopp, at i förning med sina likar, finna sällhet och lugn.

Om detta hopp i wisa delar wunnit fullborden, så har det likwål slagit mycket felt i andra. Östost reknar Werldshistorien de rystigaste bewis, huru menniskan blifwit härutinnan bedragen. Öskulden och dygden hafwa blifwit offer för Stamlösheten, och swagheten för styrkan. Icke må detta ursäktas genom den mörka och blistra tankan, at menniskoflägdet har en medfödd ondskap och är almånt elakt. Swårtom, ingen tänkande warelse gifwes, hos hwilken icke finnes det frö, som kunde utwiklas til goda och wålgörande frukter. Detta förflämmes endast af händelser. Lagstiftare och lagskipare hafwa egenteligen wållat detta onda genom misßbruket af den magt, som blifwit lämnad i deras hand, för gemensam lyckfalsighet. Olyckorne hafwa kommit från deras swaghet och deras högmåd; Beklagom dem och den lidande menskligheten.

Når Lagarne varit antingen oriktige i sin grund, eller obestämda i sina uttryck, så hafwa helt naturlige öfningar gifwits för menstliga begäret at falla in och winna på oskuldens befostrnad. Et begär, som annars söga skulle blifwit wäckt, men ännu mindre eldadt och öfswadt til chicaner och konstgrepp. *Lycurgus* wisade at man kan genom lagar både skapa och bibehålla dygden ren, ofonstlad, hög och stark: men han war och den som noga följde och wärbade lagarnes skapning.

En god, tydlig, kort och besällande lag, i en god lagsköpfares hand, är kanske den största gåfwa, som af den milda Försynen kan en folksamling beståras.

Menniskoförståndet finner detta klart och rent, och war Gudalära ger bewiset utan motsägelse.

De Tio Buden, som Moses emottog af den Allmäktige, utgorde lag för Folf Israels Släfter.

Romarens Folf Taxor wore för dem tillräckelige under hela deras måst lyckliga tidehwarf.

Från detta enkla, starka och tydeliga, gör det en nog märkelig brytning, då man härmed jämförer den ofonteliga mängd af lagar, som i alla Riken och alla Länder utkommic. Hvilken samling af uselheter, hwad flitlighet at besälla, hwad motsägelser, hwad ändringar, hwad utsmuktade orsaker, hwad omdömen och bewisningar, måstadelis med prål i ord och talesätt, men tomhet i saken. *Corruptissima respublica, plurimæ Leges*, säger *Tacitus*.

Ofca

Ofta då man låser wisa utländska lagar, stadnar begreppet wid omöjligheten at förena det föregående och österföljande, orsaken och slutföljden.

Sjelfwa besallningen innesattar tvetydighet. När den ej rätt begripes, måste den följakteligen blifwa illa verkstald.

Jag menar härmed allenast tillfällige särskilde Författningar, hwilka kommit för dagen af hugstott, af orsaker som icke varit öfverwägade eller bordt ingå i så granlaga ämne, som en lagstiftning: men ingalunda de lagar som wisa mognad och långsträckt omtanka, med sammanbindning och utförande af alla därtill hörande ämnen.

Alla länder äga merendels så kallade lagböcker af sednare slaget: Men alla hafwa också förklaringar och tillökningar mer och mindre lyckliga.

I vårt Fädernesland, ser man från äldsta tiderna, hwad synnerlig omtanka Regeringen lämnat i allmänhet åt denna saken. Den stönjes äfwen särskildt i det ämne, hwilket enkannerligen utgör föremålet för denna lilla afhandling; nemligen personliga säkerheten och ägendoms rättens helgd, jämte de handelser, då båda delarne kunna förwerkas, i följd af bestrefwen Swenskt Lag.

Det är för unga Domares uplysning sem detta Prifwes. De ingå i et fall, det wigtigaste och måst

ansvariga, som i menfligheten finnes, at böma sina
siffr. Unglingar, betrachten dessa Domställen med en
djup wördnad. Den allmänna wiljan och den allmänna
magten äro där förenade til allmänt wäl.

Tanken kan i werldslig mätto icke lyfta sig til nå-
got högre föremål.

Hwad kundskap fordras icke hos en Domare om
Lagarnes bud? Huru rena och städade måste icke des be-
grepp wara, innan han nog förstår deras rätta mening?
Hwad urfölsning, hwad sinnesstyrka, hwad stadga i
känslan, hwad trofast dygd har man icke af nöden för at
kunna göra där af tillämpning wid de oråfneliga handel-
ser, som framställas? Hwad klofhet och ärfarenhet at
igenkänna sanningen och följa den från konsten och ill-
flugheten, som så gärna söka klåda stården i sanningens
drågt? Hwilket äfwentyr för mistag i frågor om skuld
och ofuld?

Unglingar, Tynden då icke til dessa ställen. Eder
wärfarenhet gör Er ofta nog tilltagsne at sika efter dem.
Men sen dem håldre på afstånd, länge och upmärkt.
samt. Gifwen noga akt på Edra krafter. En orätt-
wisa gerd af oförstånd, ger samwetsfår för alla tider hos
en dygdig och öm menniska. Okunnogheten ursäktar in-
gen på detta stället. Man kan aldraminst ursäktas sig
siffr, sedan man blifwit bättre uplyst.

Men då J åtagit Eder dessa swåra och ansvarige
göromål, så påminnen Eder, at godheten emot med-
menniskor, är egenteligen i brottmål, den första skyl-
dighet.

digge, som Eder åligger. Låten aldrig öfwerilningar
sprida mörker öfwer Er tankkraft. Om den anlagade
öfwerlor sig, det är förlåtligt. Han har en helig rätt
at försvara sig och ådagalägga sin osuld: Men aldrig
kan det för åtas en Domare, om han möter honom med
hetta eller öfwerwåldigar och misfleder hans swaghet.

Äfwen det hårda och bullrande i tital, är öföf-
wisst och under Domstolens wärdighet. Dita blir den
öfhyldige därå förfrått: Men botwen, som är hårdad
i ondskan, han strattar dåråt, antingen hemligt eller up-
penbarligen. At vilja denne sednare från den förre, just
dåri pröfwas rätt Domarens styrka och förstånd. Just
dår befinner han sig i den stora faran för mistag. Lä-
gen bjuder, at håldre fria än fälla; och en werlds ära
faren man har yttradt, hwad äfwen sunda förnustet och
menskligheten lærer, det bättre woro at tio Skyldige bles-
wo fridömde, än at en enda öfhyldig skulle fällas.

Men samhällens bestånd fordrar också af Domaren,
at han är jämn och alswarsam, och at menigheten är i
den satta tro och tanka, det wara swårt, at undgå hans
forstånande blickar.

Allmänna säkerheten är icke bewarad, om lasten
ej får nåpft: Slippa brottflingar ofta undan Lagens
straff, så bliwa de jämwäl fräcka, samt göra icke sällan
obotliga flador.

 Cap. I.

Om

Personliga och ägande rätts Sakerheten,
 samt dess inskränkning efter förnufters
 allmänt årkände grunder.

§. 1.

Uet nu komma ämnet för afhandlingen något närmare, måste jag endast nämna, at, då wid sådana handlinger, som nyss omsörmälte äro, sanningen skal utrönas, blir alltid fråga om säkerhet å den anklagades person. Desså inträffar icke sällan, både i dessa och andra fall, at ägenbomsrätten åsiden widröres. Detta leder til tvänne wigtige frågor:

Swad rätt har et Samhälles Lagstipande eller werkställande magt at betaga en medborgare rättighet at til dess Person, wara på fri fot?

När får en medborgare, som annars är sselfmyndig, det är, förstår och wil råda gods sit, som förnuftig ägare, sättas ur bruket af det han innehafwer och hwilket anses för dess ägendom?

§. 2.

Wäre wäl författade Domare. Reglor beswara första frågan åsiden så enkelt som grundeligt. Then sin frihet misbrukat är wärd at mista henne
 Locke

Locke fallar det at sätta sig i Krigstillstånd med Samhället, när någon anfaller des regering, på annat sätt stöder hela Samhället, eller ock förolämpar en eller flere des medlemmar.

Friheten som är menniskan gifwen til egen och andras sanna wållård, blir då misbrukad ock genom misbruket förwerkad.

Menniskans försvars och Stadeståndis rätt ärfälla wåsendteligen des natur; men utöfsningen där af har för mera säkerhet och ordnings skull, måst öfwerdragas at Samsfundets lagstipande och verkställande magt.

Denna lagliga Magt äger altså samma rätt, som hwarje särskild person i naturs tillståndet, nemligen händel-rätten at stoffa den lidande uprättelse och sätta lagbrytaren och wåldswerkaren utur tillstånd at stada. Såljande grundsatts är altså ofelbar och alman, "at när verklig stada stedd är, och en medborgare antingen uppennbart och weterligen, eller på bindande omständigheter och liknelser den åstadkommit, så har han förbrutit sedige och fredlige medborgares rätt at fri och fellig * wistas hwarest han wil."

Allmänna säkerheten, denna första och wåsendteliga del af Salus publica, fordrar wid denna händelse et sådant försarande med Stadmannen, som lag och föreskommande omständigheter wisa wara nödigt.

Men då hwarje menniska uti naturliga tillståndet äfwen äger sit Jus præventionis, rättighet at förekomma

ma sin wættelrige fiende och afwånda den af honom till-
 åmnade wåldsamhet, så har åfwen Samhället och dess
 lagliga styrelse samma rätt at på lika sätt försara emot
 den eller dem af sine medlemmer, hwilka med anslag elz
 ler tillställningar emot Samhället eller dess grundlagar
 utgå; förty det wore at befara, at om det lyckas en
 sådan i sit förehåfwande, så gör sjelfwa utgången honom
 ostraffad och skadan oårsåttelig.

Når och huru dessa allmänna sätser, i enlighet med
 wår lag, kunna lämpas til förefallande mål, är det som
 nu kommer at utföras och wisas.

* Felig. *Securus, qui extra periculum est. Felig dag.*
Armistitium, conventio de mutua Securitate. IHR.
 Gloss. Sviog.

§. 3.

Arrest, som ock kallas Fångelse, är det tillstånd, då
 någon inneslutes inom wist rum, hwarmed den person-
 liga friheten warder enom aldeles betagen, så länge han
 där måste wistas.

Sådant tillstånd måste förefattas werkeligen begån-
 git brott emot de i Samhället faststälde Freds och För-
 buds lagar. Detta kallas i 7 §. 20 Cap. M. B. up-
 penbar misshgerning. *Delictum, jms. i Cap. 2. 3 §§.*
Et. B.

Det Juristerne gifwa namn af *Corpus delicti* är
 sjelfwa *Subjectum*, hwarå brottet är begångit. * Af
 m-

jämförelsen emellan 27 Cap. och 3 §. 13 Cap. M. B. kan detta uplysas. Dråp utmärker slag eller sår till döds, och följakteligen Delictum: men dödd menniska på hwilken ingen åkomma finnes, kan icke förmodas vara genom annars handawerkan omkommen. Den är följakteligen icke heller något Subjectum eller Corpus delicti.

Häktas någon, innan wist och ofelbart är, at brottet, för hwilket han häktas, werkeligen sedt, så wåldföres deß personliga säkerhet: men ännu mera wid följande händelser.

När brottet är diktadt och ankwälwelsen följakteligen aldeles falsk, 1 §. 60 Cap. M. B.

När en i sig sjelf löstlig åtminstone ofylldig sak förwändes och såsom brottslig uttydes: eller ändteligen, när platt ingen orsak föregiswes; utan den starkare nyttjar sin öfwerlägsna magt emot den, som antingen är i wägen för deß ensidige obehörige åsigtter och förehafwande, eller han på detta sättet söker hämnas uppå.

* Herr Revisions Secreteraren *Ehrenstråle* gifwer på corpus delicti följande begrepp: "En besunnen wisshet at brottet begångit och ej updiktadt är, så at Domaren kan vidare fortsara med ransakningen.

Herr Geheim Justizrådet *Klein* uti Grundsätze des Peinlichen Rechts yttrar sig således pag. 54. "Diejenigen Thatfachen, welche zusammen genommen den Begriff einer gewissen Gattung von Verbrechen bestimmen, machen den Thatbestand aus Corpus delicti." Detta meddelas til den tydlighet, uplysning och nytta Läsaren finner sig däraf kunna hämta.

Den

Den Engellska Lagen, som har sit namn af Habeas corpus, denna den stolta och fria Nationens Helgedom, förestriker ingalunda at gerningsmannen icke får gripas, utan å bar gerning; men den fördrar, at et bestämt factum måste vara för handen, såsom enda rättmätiga orsaken, för hvilken en medborgare får i häkte manas. Då detta är ofelbart, får målsäganden arrest upå den han såsom brottslig angifver; men han måste inom 24 timmar åska ransakning, annars ställes den häktade på fri fot. Denna præscription har wäl icke wår Swenska Lag; men då 7 §. 20 Cap. M. B. strängeligen förbjuder at gripa och häkta någon, utan uppenbar misgerning; i Cap. 2 §. St. B. befaller at grofwe misgerningsmän skola utan upskof för Rätta ställas, så är wår Lag i det hufwudsakeliga och nödwändigaste aldeles enligt med Engellska Lagen.

§. 4.

Af alt detta följer likwål ingalunda at ej någon får häktas, med mindre han i gerningen gripes, eller förr än han med klara skäl och fulla bewis därtill warder förwunnen: sådant åstar icke en gång den ömtåliga Engellska Lagen.

Misgerningar med fullt uppsåt och list i löndom begångne böra aldrig få skylas under personliga säkerhetens belad, som i thy fall komme den illslugaste och elakaste måst til godo, til hwars skydd och förmon den likwål ingalunda är ämnad.

Dåremot förtjenar den som af hastigo mode rusar på sin werkelige eller förmenta fiende samt til och med

Skadar

Skabar honom til lifwet, åtminstone jämförelsewis, ee mycket lindrigare omdöme: Icke desto mindre gripes denna och häftas genast, och sådant med råtta.

Den förre pochar på sin obewista brottlighet och personliga säkerhet, under det han med medbrottlige och andre rådgifwars upptänker och inrådes til sådane förwändningar och undsingter, at han, oagrade hwar menniska wet honom brottlig, likwål stolt och triumpherande går ifrån saken, och genom et för honom så wäl tycat efterdöme, sätter allmänna säkerheten i långt större fara efter, än före brottets begående. Denna olikhet i brottlingars öden och wädan för det allmänna är af yttersta granlagshet.

§. 5.

Enskildta personliga friheten är hwarje medborgares ömmaste rätt, så länge han med spåkt och lagom lefwer; men kommer den i strid med det allmännas fordringar på fred, lugn, trygghet, så måste dessa sednare desto mera åga öfwerwigten, som fråga icke kan wara om en oskyldig medborgares upofrande, utan huruvida den på sannolika anledningar mistänkte, må så länge betagas sin personliga frihet til dess hans brottlighet eller ofskuld hinnes blifwa utrönd och ådagalagd.

Ringaste mistänka om uphof, delaktighet, råb eller biträde til eller wid ärerörige, eller blott wanfrågande gerningar, är altid för en oberäktad medborgare beswärande. Allmänheten har alla tider warit obarmhärtig at utan urskilning lika hastigt döma til det wärsta,
som

som at sent eller aldrig återkalla hwad den en gång fattadt och affagdt. *Condemnari eum oportere, qui primus in iudicium adductus esset sade Cicero om dessa förhastade omdömen.* Detta gäller om den mindre tänkande hopen nästan alla tider.

J fria och af heder liiwade Samsund bör sådant än och för den ringaste medborgare icke anses liggiltigt, när saken å frågd och åra går, samt wanrykte och elak fördom åstadkommer: Ikwäl gifwas många brott, som ehuru swåra, dock icke röra den brottsligas heder. För dessa är wål obehageligt at blifwa häktad och för Rätta stånd; dock har det för den ömtåliga medborgerliga aktningen ingen widare påföljd; ty til och med sjelfwa den Skyldige har alla sina jura civitatis och exiftimationis oförwerkade.

Om därföre Domaren bestredigen aspakar förwaringstället och sättet, om han lämnar den ofkyldige, emot ifstna angifwars laglig och tilståndig uprättelse, så får man räkna slikt häktande, hwilket, då Domaren utan uppeholl gör sin Skyldighet, icke heller kan blifwa långvarigt, blandt de tilfälligheter och öden, från hwilka de måst fria och ordentliga Samhäll n ej kunna vara undantagne; men som också genom sund. Lagar, kunnige, samwetsgranne Embetsmän och en waksam ordentlig Police böra och kunna göras sällsynte.

§. 6.

Emedlertid och då ändamålet af Fångelse i allmänhet icke är annat, än Personens qwarthollande för
 fore,

Fort; för längre eller för all tid, hwars physiska onda består uti sjelfwa Frihetens förlust, det därmed slundom förknippade arbete samt knapphet i underholl och klädsel, så säger mensklighetens allmänna känsla helt naturligen at Fångelsernas beskaffenhet bör vara jämt aspassad efter detta deras ändamål. Frihetens förlust är för hwar lefwande warelse obehagelig: För förnuftige wäsender, som kunna tänka och reflectera öfwer sit tilstånd, måste den vara aldeles gräselig.

Om då wistandet, som mångstädes sker, skal tillbringas i underjordiske af ohyggheligheter och stank upfylde kullor, så är detta en orättwisa af hårdaste slaget: förre alt det nödmändiga onda, som öfwerstiger sit ändamål, förtjenar intet kallas annorlunda.

Häraf följer at Fångelserummen böra wäl å ena sidan tillräckeligen förwara den häktade och hindra dess undflykt; men också å den andra bör wistandet därstädes i och för sig sjelf icke vara et bittert lidande *

Detta ämne bör wäl alla tider bordt vara ganska ömt och förtjers af en sorgfälligaste omtänka; men under mer utwiklede moraliska begrepp och allmän känedom af menniska is rättigheter, är det i synnerhet et granlaga föremål för rättwisa och mennisko-älskande Styrelseras ömma men och tillika werksamma upmärksamhet.

* Den lärde Justizrådet Professor *Schytte* uti femte Delen af Staternes indvortes Regiering p. 263. uttrycker sig på följande sätt.

”Arresten selv er en Plage, en Straf. Det
 ”ufunde og stinkende Faengsel, de Jern og Baand,
 ”den Friheredens Berøvelse, den Fraskillelse fra Med-
 ”mennesker, den Frygt for det Tilkommende, den
 ”Uvisshed om sin Skjebne &c. Alt dette er en
 ”wirkelig Straf, men regnes aleene som en Følge af
 ”Straffen. Denne lange Straf burde forkortes ved
 ”en hastig Execution; Overtraederen straffes aleene
 ”uden Fornødenhed endog til Byrde for de uskyldige
 ”Medborgare.”

§.7.

Sedan detta är anmärkt om Personer, så före-
 kommer den i 1sta paragraphen upstålde andra frågan
 om ägandoms Rättens inskränkning.

Et sundt begrepp om ägande wåldet ock därwid nö-
 dige frihet och säkerhet gifwer öfwertygeligen wid handen,
 at den ena medborgarens ägendom alsintet är den andras
 wilkorliga wilja underkastad, hwarken at omedelbarligen
 aftwingas, eller det som nästan wårre är, genom Chi-
 caner, lagarnes wrångning och rättegångars groswa miss-
 bruk kunna enom fränhändas.

Då åter ägande rätten på werkeligen befundne skäl
 antingen är twiswelaktig, eller en med borgares tilhörig-
 het håstar för annor mans bätte rätt *, så är hward Gäl-
 denår hafwer, icke under hans egna uteslutande fria an-
 wändande eller egenteligen kallade ägande wålde, åtmin-
 stone för så stor del däraf, som antingen i jämförelse med
 all dess ägendom, swarar emot fordringen, eller in spe-
 cie för den andras rätt finnes wara beståmd och försäkrad.

När

Når nu ägaren förbjudes nyttja sin tillhörighet, intills andras fordringar och rättigheter blifwa utredde och godtgörde, så sker uti ägande rätten alsintet intrång, förty hwar och en bör hafwa sit.

I like fall kan således ägaren sättas utur bruket och fria användandet af sin innehafwande tillhörighet.

Häraf upkomma lagens särskildta förordningar om qwarstad, taka händer, utmätningar, m. fl.

Från desse enskildta rättigheter och fordringar här rörer jämwäl det slags qwarhollande, som kallas By-sättning, Förbud at resa ur Staden, o. d. hwilket därför i lagen uttryckeligen skiljes från Fångelse för brott 13 §. 8 Cap. U. B. Detta sednare kallas jämwäl i lagen Sächte, 2 §. 1 Cap. St. B. **.

* Tilfällen då detta kan inträffa äro mångfaldige: för gorde försträckningar, pantar eller hwarje handa andre lagliga fordringar, wid klander å stulit gods, eller därmed inblandad ägendom: då fråga är om ägensdoms förverkande: om upbördsmanns gods eller deposita hos dem, wid yppade balancer eller dödsfall, m. m.

** Juristerne göra den skilnad emellan Arrestus och incarcerationis, at den förra sker på Person eller ägendom i Civil mål; den sednare verkställles endast på Personer i Criminal saker.

Cap. 2.

Tillämpning af nu anförde allmänna grunder uppå det Swenska Lagen i dessa ämnen inneholler.

§. 1.

Då nu wisat är at betagandet af en medborgores frihet är, wid så årfordrande händelser, et nödwändigt ondt i alla Samhällen, så fordrar ordningen at tilse, huru de ofwan anförde theoretiske grunder finnas i wår lag antagne och följde.

Ut akta och urskilja gräberne uti personliga frihetens förlust, är ur det Skäl nödwändigt, at orsaken därtill och ändamålet därmed äro ganska olika; ånsökt likwål alla gemensamt ståta däruti tilhoppa, at sådant Sker för det allmännas sanna bästa bibehollande, til främjande af säkerhet och rättwisa, som äro alla Samfunds ändamål, grunder och stöd.

§. 2.

Detentio qwarthollande plågar utmerkas med de ordalag, försäktra sig om ens person. I allmänt tal fallas detta Civil Arrest, då någon holles inne i egne eller andras boningsrum, under bewakning, d. ä. tilsyn af därtill anbefalbre ansvarande personer.

§. 3.

§. 3.

Håkte kallas i 26 Cap. 4 §. B. B. Fångelse
 ther misgjerningsmän måge i förwar hollas *.
 Dese äro wisa särskildt inrättade ställen til brottlige
 personers förwarande, at hindra dem från flykt, så wäl
 före, som under ransakningen, til des den håktade war-
 der saker eller oförwunnen **, eller aldeles ofsyldig
 förklarad.

Häraf kommer det i brottmåls rättegång brukeliga
 talesitt, swara ur fångelser, utföra sin sak ur fång-
 gellset; då en ånlagad, medan ransakningen påstår,
 föres från håktet inför Domstolen och återföres från
 Domstolen i håktet.

* Sådant ställe kallades fordom Stadsens gjömmo;
 35 Cap. Nådsk. B. St. L. Sångehus; Custodia,
 carcer hæckelse. Detta skildes från hafte, compe-
 des, manicæ. I HRE Gloss. Sviog. Dese sednare
 kallades hän och boyer.

** Skillnaden emellan aldeles ofsyldig och oförwun-
 nen består däruti, at den förras oskuld blifwit ge-
 nom ransakningen helt och hollit updagad, i det de
 omständigheter wordne wederslagde, dem angifwaren
 eller åtlagaren sökt honom påföra; men oförwunnen
 kallas den, emot hivilken angifwelsen icke blifwit be-
 wifad i den fullkomlighet 33, 36 §§. 17 Cap. N. B.
 förmåler: men icke heller de emot den tiltalade fö-
 retomne sannolike skäl och bindande liknelser weders-
 lagde: då kan han i swårare brottmål ej åt saken
 fallas, det will säga saker förklarad och til straff dö-
 mas; men icke heller fullkomligen befrias. Lageri utt
 32 §. 17 Cap. N. B. råder i sådant fall at lämna
 saken til framtiden.

Med det på sidstnämde ställe förekommande ord-
lag swårare brottmål förstås i anledning af Kongl.
Br. d. 12 Nov. 1772. sådane som gå å åra och
lif, uti hwilka sebnare, slutet af 30 §. förbjuder at
döma til wårjewåls Ed. Häraf är således en följd
at brott, som kunna endast försonas med penningar
icke få lämnas til framtiden; utan bör i sif händel-
se den anklagade dömas på Ed.

Uti samma 30 §. heter det wål allenast, går
saken å lif; men den tillämpning har likwål ex usu
länge varit följd, at när saken gådt å kropp, det
wil säga dragit swårt spöstraff eller längre tids fän-
gelse efter sig, Ed icke heller då worden ålagd, utan
saken åfwen i den händelsen blifwit lemnad til fram-
tiden.

§. 4.

Det swårare Fångelse, som omtalas i 37 §.
17 Cap. R. B. kan icke angå den brottsligas förwa-
ring, hwilken, så til sägande, endast fordrar starka
wäggar och säkra lås; utan måste det hafwa asseende
på sjelfwa rummets större ohygghelighet, hwars und-
slippande förmenes stola förmå den anklagade til snar
och upriktig bekännelse.

På Landsbygden, hwarest sällan flere än et enda,
eller åtminstone et och samma slags Fångelserum gifwes,
kan af detta tillåtne försök söga bruk göras.

På några, och ty wår många ställen finnas ännu
de dår wanlige fångelser så högst ohygghelige, så djupt
och illa anlagde at de söga medgifwa några grader *.

Lil.

Lillämpningen här af läres således näppeligen äga rum, utan i Slottshåkten, Fästningar, eller en och annan af större Städerne.

Annars är en i fängelserummet med boyor och järn belagd, swårare fängslad, än den som därinne dwäljes utan sådant håste. Ganska wäl och wisligen bjuder lagen Domaren försara därmed warsamliga.

Anledningarne måste wara gifne och mycket bindande: En rysslig årfarenhet gifwer genom många exempel wid handen, at ån och de sannolikaste liknelser sunnits swikelige och ogrundade. At därförå strida til den ytterlighet med tumskruswar och handkloswor är högst orådeligt.

Domaren bör med redighet och i ordning undersöka alla omständigheter, jämnföra dem noga, granska bewisningen, framställa lifligt, men tillika mildt och als warsamt, det som kan wäcka samwetet hos den anklagade, samt öswertyga och föreholla honom hwad man redan sunnit wara sanning, och hwad man råknar i följe där af, ån widare för sannolikt. Sedan dese utwågar utan framgång blifwit försökte, är intet annat medel öfrigt, ån at försända den angifne til Slottshåket, at där hollas strängt affskild från alle umgänge: Sådant tilstånd måste under ledsnad och nöd förmå den halsstarrige til bekännelse.

* Att fängelserummens fordna bestaffenhet igäntännes äldre tidens hårdhet i högstbedröfwelig måtto. Det är ryssligt at se huru grymheten liksom uttömt all sin
B 3 fint-

sintlighet för at göra uslingars öde grusweligt. Dr:s saken härtil måste wäl något finnas uti hat och affky för misgerningarne, et nödigt förhindrande af de häktades flykt, och en förmodad utwäg at förmå hårdnackade personer til bekännelse: men så har den för en god del, wäl också härrördt från hårda känslor och den köld för uslas öde och de swagares rätt, som följer ouplyste tider; då magten aldrig nog hårdt och förakteligt trodt sig kunna behandla swagheten.

Wärdet af de Författningar, som angående detta ämne i sednare tider utkommit, kan och bör därföre aldrig misstännas.

Rongl. Br. den 27 Augusti 1772. hujder at alle sådane werktug, hwilka icke hafwa någon grund i Lag; men kunde misbrukas til wäld och tyranni emot fria medborgare, borde aldeles affkaffas, förströas och utur wägen röddjas; hwarföre och Rongl. Maj:ts nådiga wilja och befallning wore, thet i händelse någro pinorum, thet pinlige förhör kunde anställas, skulle i Länen finnas, då genast besörjas borde om theras förströande.

Rongl. Br. den 21 Junii 1781. befaller des Hswevstätt-hollare med nogaste granlagenhet besörja, det Fångelserummen måge hollas snygga och renliga, samt all den ordning och goda anstalter därwid i agttagas, som kunna, så mycket möjligt är, förekomma och afböja sjudomar iblandt de häktade.

Detta war och blandt de första föremål för vår nu regerande Konungs Christeliga omtänka.

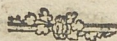
Rongl. Maj:ts Bref til Hswevstätt-hollare Embetet d. 13 December 1795. förnyar ej allenast förutnämde Författningar; men utfätter och grunderne til Theorien om fångelse så noگا, at nästan därmed
är

är sagdt att hvad sägas kan. Att nemligen det å ena sidan så för Lagarnes verkställighet, som den allmänna thärmed ofskiljaktigt förknippade säkerheten är ganska angeläget, at fångar noga och tilböriligen bewakas, så at them ej lämnas tilfälle genom flyckt undandraga sig laga påföljd å theras brott; men at det åfwen å andra sidan åligger Öfwerhetens omwårdnad at efterse, det straff för brott, som efter Lagarne endast böra mätas, ej måtte ökas genom ofunda och ohyggeliga förvaringsställen, therigenom the som håktras, hwaraf många warnda befriade, och andre åter åläggas mindre ansvar, ofta sådt långt större straff och swårare påföljd, än efter Lag å förbrytelsen följa bordt.

Priswärde äro de med fångelsrummen i Stockholm widtagne anstalter, med hwit limning, ventiler til ofunda lustens afledande; halm-madrasser, putor och ryor m. m.

Önskeligt wore at desse Författningar och deras verkställighet måtte blifwa kraftige och verkande exempel öfwer hela Riket i Städer och på Landet: ty om sådane fångelser ännu gifwas, och däråf wisar ärfarenheten ganska många, som, til sin underjordiska belägenhet och mörker, sugtiga, sanka orenliga botn, instängda luft, brist på annat ställe at både sitta och ligga, än platta golfwet, göra warelsen dårstädes til swårare ondt, än et på några stunder öfwergående straff, så förtjena wål sådane håken föga bättre namn än pinorum.

Att desse kutor böra affkaffas eller åtminstone ändras, lærer wål almänt medgifwas, men beklageligen blifwer wål denna betydliga del af menckliga eländet ändå den sista, til hwilken afhjelpandet på alla ställen blifwer fullkomligen werksamt. Att nya fångelser göras med uphöjde torra dock säkra botnar,
med

med fenster och inrättningar til luftens omväxling, är en ganska nödvändig sak, äfvenså at desse rum förses med fångställen och tillhörande grofwa kläder ej mindre til hvila, än värn mot köld och nakenhet, trådbänk eller stol at sitta uppå. Ut eldstäder inrättades åtminstone til bruk under kallaste tiden på året.

Häradets Lott i Sakören kan visserligen icke användas på något mer medlidande värdt föremål; i synnerhet som dessa medel til Häradets enskilda nytta, stå under Inwånarnes egna Disposition; Kgl. Förordn. d. 5 Junii 1720. Landshöfd. Instr. 1734. §. 5.

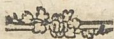
Under Krono-Befallningsmannens och närma-
ste Länsmans med strängt ansvar förenade tillsyn, borde Fångvaktaren wid kroppstraff åläggas at holla ej mindre dessa så persedlar, än selswa fångelserummet rent och ordentligt. Huru det befants borde åtminstone hvar til Konungens Befallningshafwande inberättas.

Hwad tillsyn detta i Preussen är understådt, visar Preussiska Lagen 3 Th. 17 Tit. §. 105. "Wem die Criminal Gerichtsbarkeit zustehet, der muß siche-
"re und der Gesundheit der Gefangenen unschädliche
"Gefängnis besorgen"

Städernes Fångelser äro på en del ställen måst förstråtelige. Belagne under Rådswur och Rytfor wisa de et utseende, at selswe de oförnuftige djuren måtte sty dem.

Kronofångelserne å Fästningar synas nödwän-
digast af alla fordra upmärksamhet.

Til arbete dömda brottslingar skola där til-
bringa et eller flere år och många hela sin lifstid.
Med skäl måge desse kallas eländets afgrunder. Ut
gå

gå och ligga med järn, och efter et släpamt dags-
arbete, söka hvila på et med förmutande strå belagdt
golf: denna belägenhet liknar icke den förnämsta blandt
Guds skapade warelser. Wisserligen hafwa grofwa
misshandlingsmän förnedrat menskligheten; men kan icke
första straffet, därpå söljande frihetens förlust och ar-
betet göra tilfyllest, när den brottslige genom döds-
straffet icke aldeles blifwer ur wägen röjd. Runna
icke dessa ömfeliga hamnar njuta drageliga boningar
och lågerställen, emellan de stunder dem tillåtes hwi-
la från Statens tungaste och rått ofta nyttigaste
arbete.

Moraliteten uti selskwa de häftades brott för-
tjenar äfwen et noggrant afseende.

Ridingsmän, grofwa tjuftwar och förfalskare
bära wanäran allestädes och alla tider med sig. En
fredsbrytare, en som begådt dråp i brådskillnad, desse
med flere hafwa, oansedt sine brott, likwäl den med-
borgerliga aktningen i beholl: Hossas nu desse i et
och samma fängelse, ehwad det må wara särskildte
gångar eller tilhopa, så gör detta på de sednares
moraliska känslor ganska obehageligt intryck, och straf-
fet warder då, som 25 Dom. Regl. råder, icke til
förbättring.

Blandt andre wise och nyttige anstalter i
Danmark, är äfwen skilnaden emellan Sörbådrings-
huse och Tugthuse. Den affter wäl egenteligen sels-
kwa straffen och och olitheten däremellan, som nesligit
och icke nesligit: men skilnaden är icke mindre nöd-
wändig i anseende til selskwa straffen, som föregår
egenteliga straffet. Resbekrifsware berättar ock om
Staden Bern i Sweiz, at wid där warande Luft-
hus äro swäre förbrytare åtskilde från de mindre
brottslige, ej allenast i anseende til bygnaderne, hwar-
est de qwarhossas, utan ock til klädernes färg.

Trenne

Trenne rum för hwartera Lönet, som tillsammans göra sex, böra vara där flere samlas. Et för nidingar och wanårans menniskor, sådane nemligen, hwilkas gärningar, efter allmänna förnuftsgrunder, ögonstänligen bära denna stämpel. Et annat för werkeligen öfvertygade eller med bindande liknelser beswårade brottslingar, som af öfwerilning, hämd eller som Lagen kallar hastigo mode föröfswadt gröfre wäld. Det tredje för blott anlagade, hwilka kunna vara och blifwa ofkyldiga, eller så mindre straff; ock sålunda icke böra sakna något utom friheten.

Wid hwad sagdt är förtienar ytterligare årintras, at ärelse icke altid wil säga det samma som nidingar och wanårans menniskor; ty ofta kunna de finnas, som, efter våra Lag-notioner, äro i sakra för årans förlust, hwilka på hjertats sida förtjena mycken mistundsamhet. En utom egit wällande iråd eller ock oförsigtwis ådragen nöd, et ohyggligt tilfälle, händelser, hwilkas mångfaldigheter och besynnerligheter intet menniskowett kan inse eller wäga, men hwaraf likwäl alla Länders brottmåls handlingar lämna ofalige wedermålen, göra icke sällan en hederlig menniska brottslig, ja til ock med på en gång sater til flere grusweliga misgärningar. Oftast råkar ock enfalligheten i sakra för listen, som gärna förleder, och då den kan, skjuter ofskulden framför sig. Dock detta aflägsnar för det närwarande för mycket från werkelige ämnet.

Jag wil endast säga, at äfwen den för grofwasse brott anlagade ock därmed betrådde icke därför är eller bör hollas för elak. Detta måste af des förra wandel ock under ransakningen sig yppande omständigheter öfvertygeligen befinnas: des förinnan bör ingen så behandlas, at heltwa fängeset eller annan medfart antingen hindrar des förbättring eller gör nåd och lindring i straffet, hwilka aldrig wederfaras

faras nidingar, för en ohörd och oddmd förut an-
ständig medborgare, onyttige.

At Fånglistorne, förteckningarne på dem, som
för brott sitta i häkte, blifwa til Högleslige Justitie
Cancellairs Embetet instickade, och där både med
skyndsambhet och noggrannhet öfwerseende, är et ganska
wältänt sätt at förekomma Embetsmäns samwets-
lösa wårdslöshet med utdragt och försummelse i brott-
måls afgörande och fångelse tidens förlängande för de
häktade.

Senfärdighet och likgiltighet i så ömtåliga sa-
ker, som gälla intet mindre än en människas lång-
wariga lidande och Statens kostnad, böra med inga
öbehöriga ursäkter så beskönjas.

§. 5.

Häkten kallas Kronones Fångelse i §. 19 C.
M. B. de räknas iblandt allmänna hus uti 26 Cap.
B. B. Ur denna grund får ock ingen häktas, utan
at det sker Auctoritate publica, det wil säga af därtill
förordnade Embets och Tjenstemän, hwilka antingen
böra det verkställa, eller ock genast därom hafwa kun-
skap, när så trångande händelser inträffa, oc misgär-
ningsmän, för at hindras från flykt, måste gripas i
uppenbar gärning 22 Cap. 7 §. 52 Cap. 1 §. 40 Cap.
§ J. M. B. eller någon öfwelkommer efterlyst rymning.

I dessa fall äger ej allenast en och hwar magt at
dylke personer qwarholla, utan är sådant stundom en
owilkorlig skyldighet, stundom åter en med belöning
uppmuntrad gärning.

§. 6.

§. 6.

Regeringsformen 1772. stadgar äfwen som for-
na grundlagarne, "at Konungen äger styra Rike sine,
"som Sweriges lag säger, Rätt och fanning styrka, ål-
"ta och gömma: men wrångwisa och orätt förbjuda,
"affläffa och nedertrycka. Ingen fördärwa til lif och
"ära, lem och wälfärd, utan han lagliga förwunnen och
"dömdes är, och ingen afhända eller afhända låta något
"gods löst eller fast utan laga dom och ransafning.

Uti nådig försäkran och stabsåstelse å Allmogens
fri- och rättigheter den 23 Febr. 1789. försäkras "at
"icke någon af then besutne Krono- och Kronofatte all-
"mogen skal fångslas, mindre til lif eller lem fördärwas,
"therest icke Domaren eller annor Konungens Embets-
"man, ester lagliga skal och anledningar pröfwat nödigt
"om theß person sig försäkra. Dock må then, som å
"bar gårning eller flyende sot finnes, warda gripen och
"i förwaring tagen."

§. 7.

Alla Rikets inbyggare til och med främmande,
som endast fara genom landet, eller sig här någon tid el-
jest uppeholla, äro alla under lagens allmänna och lika
försvar *.

"Hwar som griper, bastar eller binder någon oför-
"wunnen, utan uppenbar misfgärning, ther han
"må gripas och håktas före, straffes med et års
"fångelse, med eller utan arbete ester omständigheter-
"na,

Ena, pligte och thertil Et hundrade Daler til treflistes,
 "heter det uti 7 §. 20 Cap. M. B. som widare förmår.
 "Tager man annan med wåld, utur egit eller annars
 "hus, eller af gato, wåg eller annorstådes, och förer
 "bort emot hans wilja, i fångelse, eller til annan
 "ort, ware lag samma, åntå at han ingen annan skada
 "gorde."

* Detta beskydd njuta likwål icke de, som antingen icke
 så utifrån hit i Landet infömma, eller fryka fring
 utan riktige pass och besked, fast de egentligen ingen
 skada föröswat. Kongl. Förordn. den 24 Martii 1748.
 angående hämmande af de så kallade Tartares och
 Zieguener's, samt annat löst folks och lättingars fry-
 kande omkring landet.

§. 8.

Åf ofwänansförde Lagens rum kan ingen annan
 mening dragas, ån at grof misgärning måste otwifel-
 aktigt wara begången, innan någon såsom misgärnings-
 man får gripas eller fångslas, hwilket tydeligen utmär-
 kes med föregående ordet uppenbar. Wär lag hyser
 då aldeles samma esprit, som den Engelska så kallade
 habeas corpus.

Svensk Mans personliga fri och säkerhet är här-
 igenom tillräckeligen förwarad.

Blott rykte om groft brott, ther skålig misstänka
 finnes til, bör wål i följe af 4 Cap. R. B. förantåta
 Domaren til Thndesam ransaknings anställande, men
 innan werkeligheten af brottet är uppenbar, är det en
 grof

grof ytterlighet och wåld af swåraste laget at gripa någon såsom misfgärningsman eller medbrottslig.

§. 9.

Då likwål lagen 7 §. 20 Cap. M. B. nämnet oförwunnen, så är nödigt at detta ordalag med sådant noggrannhet bestämmes, at fredlige medborgares personliga och ägendoms säkerhet ej wedervågas för ilparige och på sin obewiste brottslighet trots ande misfdåbares list at dölja sit brott, enär emot dem fulla stål och bewis ej genast föras kunna.

De slugaste och wårste bleswo på detta sättet altid såkrast.

Sunda förnustet jämte någon årfarenhet wisa och öfswertygeligen, at sanningen swåriligen eller aldrig framkommer, så länge en misstrånt och tilstalad fri och ledig får rådgöra med andra, sielf stapa tilställningar, eller i alt fall taga flykten, om och när han såge sig blifwa til gärningen förwunnen, ty oförwunnen kallas hwar och en anklagad, som med twånne witten, egen bekännelse, i all den fullkomlighet uti 29, 36, 37 §§. 17 Cap. R. B. årfordrar, icke blifwit öfswertygad och bunden til brottet som är i fråga.

§. 10.

At därföre inneholla med en för uppenbart brott anklagad persons förwaring til dess en sådan efter lagen kan anses förwunnen, strider lika så mycket emot Samhällets

Hållets wål och en tillförlitelig trygghet, som den obundne farliga magt at låta gripa eller förwara, utan at brottet, för hwilket det sker, först är wist och ofelbart, och därefter at håktandet sker efter förnuftiga stälige grunder och sådane anledningar wid hwarje förkommande tillfälle, dem en sund opartisk tanka och granlagenhet om allmänna säkerheten, nödwändigt måste godkänna.

Önskeligt wore at dese anledningar sunnos eller möjeligen kunde finnas i lagen bestående: men som det 17 Cap. 30 §. N. B. i allmänhet endast nämde bindande omständigheter och liknelser dels äro af en nästan oändelig mångfaldighet och tillfällige merendels i hwarje brott, dels ankomma på Domarens mer eller mindre lyckliga urtillning, från misstankar, lättrogenhet, håstighet eller otidig flåhet och ömtålighet renade tyne, så är ogörligt at upgifwa wisa och på alla förkommande händelser inträffande särstildte reglor.

Domaren bör å ena sidan aldrig gå til den förgripeliga myndighet och hårdhet at på opröfwade anledningar, ännu mindre på målsägandens eller annor illförlig angifwares blotta anmälan och begåran döma til håkte, och därmed wåldföra en oförlidlig oförwitelig medborgares ömmaste Samsunds rätt: men ej eller å den andra, med för mycken rådså och betänkelighet biträda illslugheten, i det han lämnar en på antagelige stål och anledningar misstänkt på aldeles fri fot, och på detta sättet går miste om ändamålet, sanningens updagande, den föröslampades stånd, förbrytarens bestraffande och säkerhetens bestående.

§. II.

För hvarje tänkande är uppenbart at de orsaker och skäl, för hvilka någon bör dömas til straff, til wårjemåls Ed, eller at deß sak lämnas til framtiden, äro tillfäktige från de omständigheter, hvilka göra en misstänkt för werkeligen begångit brott,

De förra kallar lagen fullt bewis, halft bewis, bindande omständigheter och liknelser, mer än halft bewis 17 Cap. N. B. deßa förutsätta en fullständig slutet ransakning *, hwaresten den anklagades föllande eller friande kommer at pröwas.

Då misstänkningsman ej är gripen å bar gärning, förekommer däremot frågan om fängelse i ransakningens början eller åtminstone under fortgången af så kallade Inquisitio specialis, då man har en wiss person såsom angifwen gärningsman at ställa ransakningen emot.

Förwaring, iaställande från andra personer eller fängelse, hwad man det kalla wil, är wid följande tillfälle en nödwändighet.

När gärningen rör allmänna eller enskilda sårferheten eller eljest är af den beskaffenhet, at den brottslige, efter 1 Cap. St. B. och särskildte författningar bör ur fängelset sin sak utföra, och sannolika skäl äro emot den anklagade at han begådt en sådan gärning.

Emedan halwa skäl hafwa den werkan, at däruppå får dömas til wårjemåls Ed, eller i liffsaker, saken lämnas

lämnas till framtiden, så kan med lagens rätta förstånd och Samhällets trygghet ingalunda förenas at med den därmed besvärade anflagades förvaring uppstjutes till dess han uppå fulla bewis kan åt saken fälltas; häraf följer då at det lagen kallar gripa, åger rum på ställig misstänka.

Men när kan misstänka rätteligen kallas ställig?

Härtill kan i almånhet swaras, at misstänka då kan kallas ställig, när et jämt kalt förnuft, men icke en öfwerilad mökt och hatsfull inbillning och fördom af förekomne wäl stärlådade öfwerwägade anledningar ** slutar, at den eller den wisa person måtte hafwa begådt den under ransafning komne gärning.

Sjelfwa lagen har icke utan i et enda brott särskildt upgifwet och nämndt dessa anledningar, det är uti 2 §. 52 Cap. M. B. hwarest det heter: "Nu hafwer man wån å *** eller någon kunskap hwart tjuft eller tjuftnad är kommen."

Stålen för hwilka den på samma ställe nämde ransafning ärhöllas bör, äro följande.

"At den misstänkte förr stulit, eller at sådane tjuft saker hos honom sedde äro: eller at han them försåldt; eller at han holler sig undan och synes taga sak å bak; eller warit i sällskap med andra som tjuftnaden med stål tilwitas kan."

Lagen tillser här misstänkte uttryckeligen från sådane, som tjuftnaden med stål tilwitas kan; det
 C wil

wil säga från dem, emot hwilka bewis reban äro för hand-
den. Här af göres den ofelbara Slutatts, at hwad som
efter detta lagens rum är tiltäckligt Fål til husransak-
ning, är det äfwen til den angifnas förwaring.

De flere anledningar, hwilka i särskildre tillfällen
äfwen wid andra brott göra håktande besogat, kunna
wål något här af bedömmas, men likwål icke möjeligen
under wiåa förefrister innefattas. Til någon hjälpreda
för mindre öfwade Domare upgifwas söljande omstån-
digheter, som wid frågor om Arrest böra efterforskas

1:o At, som reban sagdt är, et brott är begångit,
ock at man icke råttar sig efter blotta angifwelser och lösa
rykten.

2:o At den, som misstänkes, noga warder gran-
skad til utseende, kroppskrafter med mera: At des lef-
nad efterfrågas, om han varit i like eller andra fall
brottslig, hurudant des lynne är, godt eller illfundigt,
fredligt eller trådbrigt, hämdgirigt, ömt eller hårdt,
lösaktigt eller girugt, eller jämt hushollsaktigt, m. m.
som efter hwarje måt och des bestaffenhet passat sig.

3:o Om han förut varit i owänskap med den Sta-
dade, om han hotat eller yttrat något upsat eller efteråt
omtalat werkställigheten?

4:o Om hans förmon beredt af Stadans werkstäl-
lighet?

5:o Om han varit på stället, wid den tid då Staden stred? Om i sådant fall, anledning ändock wisar sig til möjlighet eller omöjlighet för den anklagade at hafwa verkställt gärningen?

6:o Om medbröttslige bekänt på honom?

7:o Om witten eller andra skal finnas?

En Domare med förstånd och godt upsåt, utom hwilka ingen får drifva sig på Domsätet, bör kunna urskilja hwilka af dessa omständigheter som passa eller icke passa på förekommande mål at efterfråga, äfvenså om andra eller flere förete sig til uttrönande så wäl i ransakningens början, som under fortsättningen. Så wida likwäl frågan egenteligen är om Arrest, böra oafbrutit så många omständigheter uttrönas, så framt de icke förut äro gifne och uppenbare, at af dem kan pröwas, huruvida den anklagade skal i saken swara utom eller utur fångelsset.

* Genom Dom eller Utslag til wärjemåls Ed, är wäl icke målet afslutat; men ransakningen måste wara bragt til ända och alla för handen warande bevis pröwade, så at intet mera återstår än at frla eller fälla genom hushwudsakeliga Domen.

** Anledningar, præsumtioner dem Lagen uti 30 §. 17 Cap. N. B. kallar omständigheter och liknelser, äro wisä fulltygade omständigheter, af hwilka man med större eller mindre sannolikhet slutar at et förekommit mål måtte förhålla sig så och icke annorlunda: och i brottwål at någon wis person begådt den gärning om hwilken ransakas, jämf. Rev. Secret. Ehrensfråles Proc. Crim. p. 75.

Skårskåda accurate pervidere, particulatim confiderare.

*** *Wån* opinio, suspicio. IHRE.

Anzeigen sind Thatsachen, aus welchen sich auf ein begangenes Verbrechen oder den Urheber desselben zurückschließen läßt. *Klein* Grundsätze des peinlichen Rechts.

Cap. 3.

Lagen dels bjuder dels tillåter häfte wid
wiða dår utsatte tilfållen.

§. 1.

Lagen befaller uti 2 §. i Cap. St. B. "at dråpare
"och andre grofwe mißgärningsmän sola genast å fårsta
"gärning gripas och utan uppstof för Råtta stållas."

Rongl. Br. den 23 Martii 1738. bjuder och, "at
"en Ebsöres brytare, som å fårsta gärning betrådes, el-
"ler til gerningen öfvertygad warder, han må wara rik
"eller fattig, bör i anseende til gärningens grofhet uti
"fångelse inmanas." *

Med den som i sliik mißgärning bar åtagen år,
har Domaren uti nyhånförde lagens rum klar förefrist
för sit förhollande.

Orsaken, för hwilken sådane ogärningsmän och
wåldswerkare böra håftas, är wål til en stor del qwar-
hol-

hollandet under ransakningen, at brottets omständigheter måge tillräckeligen uttrönas; men ock, som anförde Kgl. Br. uttryckeligen säger, gerningens grofhet. Det därpå följande straffet, nemligen fängelse kan icke verkställas, berest den brottslige har läglighet at på fri fot draga sig det undan. Häraf ledes då den säkra slutfölsid, at den som i urbota gerning bar beträdades, eller emot hwilken uppenbare skäl och bewis äro för handen, bör genast i häfte sättas.

Uppå anfordran af målsägande bör detta af näraste Kronoberjent verkställas, som genast anmäler målet hos Domaren. **

* Förändringen i straffet, som Kgl. Förordn. den 20 Jan. 1779 utsätter för det tilförene kallade Edsörebrottet, uphäfwer ingalunda hwad detta Konungabref stadgar om dylik wäldswerkares inmanande i häfte; Sjelfwa gerningen som utgör inmaningens orsak är alltid den samma; brottet är ock, sedan som förr, urbota i anseende til fängelse, ock nu nästan mera.

** At Låns- och Fjärdingsmän eller Håradstjenare icke wid fångslandet belägga den häftade genast med järn eller boyor, enär han utom dem kan wara i fullkomlig säkerhet, ej heller eljest hårdt och wäldsam handtera dem som komma under deras magt, tyckes böra af Domaren efterfrågas, ock strängeligen bestraffas. Kgl. Instr. för Waktmästaren och Waktkarlarne wid Smedjegården den 11 Oct. 1714. befaller bestedig afswarsamhet, men förbjuder ock all obefogad hårdhet.

Bredbergs underrättelser för Executoren p. 54.

§. 2.

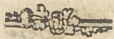
Sedan ransakningen blifwit påbegynd tillhörer Domaren at om den anklagade och des lindrigare eller swårare förfaringsfått förordna, hwilket Kronobetsjenten, efter århollen förefrist, verkställer, utan minsta tillåtelse at stråhgare eller lindrigare med håktelse fåttet förfara, än Domarens Utslag därom föreståndigar, hwilket dārföre altid bör fristeligen utgifwas, och i så kallade Fångesförhåningen sluteligen åberopas, Kgl. Br. den 27 Oct. 1757.

Från den tid en person til urbota brott är förwunnen, ehwad det är före eller genom Domen, är han i egentlig bemerkelse Fånge: och såsom förbrutne emot Sākerhets lagen, förlustig sin frihet, intil des det honom ådömda straff blifwit verkstāldt och öfwerståndit.

§. 3.

Men 3 §. 1 Cap. St. B. kan lätteligen gifwa chicanen den förewåndning, som skulle hākte saklöst kunna bewiljas uppå målsågandens eller åklagandens blotta anfordran eller begāran, utan annan påföljd än godtgörande af Fångesförhåringen.

Dā Corpus delicti är ofelbart, men ingen gripen i brotters begāende, åger målsåganden efter Engelska lagen at årholla Arrest uppå den han såsom gerningsman angifwer, men med den tillika uttryckeligen stadgade förbindelse, at åsta formeilig undersökning inom tjugu syra timmar. I et land hwarest rättwisn är så skyndsamt och

och säker, och reconvention så pålitelig som i England, måste sådan förbindelse nödvändigt göra misshandelen följande.

Allmänna säkerheten är emedlertid på detta sättet bevarad: och man ser at det under lagen tryggaste folk tillåter håfva å dem, som på långt när icke äro förvundne.

Vår lag kan däremot föranledda til den eftertänkliga följd, at, i händelse målsäganden eller den enskildte person som låtit håfva annan medborgare, ej wil fullfölja saken, eller Krono-åklagaren låtit honom fångsta, skal Kronan bestå honom uppehålle: 1 §. 3 Cap. St. B. hwilket så stadgar, synes efter bokstafwen innefatta en aldeles motsatt ytterlighet emot 7 §. 20 Cap. M. B. ty om detta sednare skulle fordra fulla bewis och dom, så tyckes tvärtom, efter förra stället, blotta factum håfva låta liksom rättfärdiga sig sjelf och sålunda kunna saklöst företagas.

§. 4.

Det tyckes någorlunda förwara aldeles offrydige personers säkerhet at det heter misshandlingsman fångsta låtit; ty detta antyder ej allenast at urbota gerning skal vara föröfwad, utan och at emot någon wiss person skal vara sådane skal och omständigheter, at, som föregående meningen lyder, samma person för Rätta til saken bindas kan. I denna händelse är en person likwål misshandlingsman, ånsfont han icke blifwit sedd, beträdd och gripen i sjelfwa gerningens begående.

lagens

Lagens sunnda, med allmänna säkerheten, häftens och straffens ändamål instämmande mening är således, at den, som ehuru icke i grof misgärning bar åtaggen, likväl med sannelika omständigheter och skäligen misstänka (jämf. 2 Cap. 11 §.) finnes besvärard får häftas och bör lika med den som gripes å särsta gerning, utan uplöf för Rätta ställas. *

Vro nu omständigheterna riktige, med godt betänkande, utan öfverilning och förhastande antagne, så gifwer lagen en ganska god utväg emot illparige misbdådarens uträkning at slippa straff, då de kunna undgå at i gerningen gripas.

* Rgl. Br. d. 16 Junii 1726. angående Arrest, som Ryske Ministren begär å Ryske undersätare, förmår at när bemelte Minister begär arrest på någon af dess Domestiquer, så må sådant bewiljas: Men är det Köpman eller annan Ryske, så bewiljas wäl också arresten, likväl så, at Ryske Ministern derhos averteras, at saken bör straxt lagligen afgöras, emedan Lagen och Regerings-Formen här i landet ej tillåter sådane arresten, hwarwid den brottslige hwarken blifwer hörd eller dömd.

§. 5.

Med frågor om håftande eller lösgifwande äger Domaren aldeles icke at sig befatta, förr än han på Domstolen begynde undersökningen: intil dess är den i gerningen gripne eller misstänkte under Policen, det wil hos oss såga den executiva magten. Än mindre får målsäganden eller annan enskild medborgare stida därtill,

til, med mindre misgärningsman öfverkommes och gripes i selska gärningen, 7, 8 §§. 40 Cap. 1 §. 52 C. M. B.

Fordras häfte å misstänkt person innan undersökning begynnes, tillhör det egentligen Konungens Befallningshafswande, at på skeende anmälan där om förordna. Hos honom böra de omständigheter företes, som göra den angifne misstänkt, utom hwilkas uppgift häftet icke får bewiljas: men hurudane och desse måge finnas, bör arresten på reqvirentens ansvar likwål bewiljas; ty pröfningen af deras beskaffenhet och werkan, ej mindre än reconventions frågan hörer sedan til Domaren.

Så wäl selska brottet som skälen til misstankarne böra den misstänkte wid häktandet kungöras, annars har han anledning at anse sig wåldförd.

At Befallningshafswänderne låto för sig inställa de angifne och wid så kallade Cancellie förhör genast görde sig kunnige om hwad lagligen och summariter utrodnas kunde, så af angifwaren som den angifne, skulle i swåra brott wifwerlligen göra mycken nytta och tjena til ansenlig hjelpreda för Domaren wid påföljande ransfakningen. För ingen del woro detta i alla brott nödwändig, skulle icke heller kunna verkställas.

Mordbrand, groska tjufrader, myteri, rån och dylike misgärningar hafwa mycken inflytelse på almånna säkerheten: och ju mera alswarlighet genast på sådana misgärningsmåns upståkande användes, desto större rådsta

rådsla åstadskommes hos andra illfinnade. Dese brott wore därföre råtta föremålen för like förhör, hvilka måst i hela Tyskland äro brukelige *. Gräntorne därföre, i anseende til wittnens hörande och andre formalia låra icke behöfwa omröras.

Landsk. Instr. af år 1734. §. 6. ålägger Landsk. höfdingen at öfwer brottmåls undersökande och afstraffande hafwa noga inseende.

* Allgem. Gesetzbuch für die Preuss. Staten Th. II. Tit. XVII. §. 12. utwisar anstalterna i det riket. Bey einem jedem Vorfalle, wodurch die unter der besondern Obforge der Polizey stehende öffentliche Ruhe und Sicherheit gestört, hat die Polizeygerichtsbarkeit das Recht des ersten Angriffs und der vorläufigen Untersuchung.

Huru brottmåls undersökning och afdo mande seban hånstjutas til Domsolarne finnes af följande i samma Titel.

§. 6.

Med undantag af den Magistraterne i Städerna och Krono-Fogdarne å landet lämnade tillåtelse at uti Civile mål exequera laga kraftwundna Domar, uttaga Kronoskatter, samt på Domarens tillsägelse werksålla straff i brottmål, som ej under hög्रे Rätt stjutas, 2 §. 1 Cap. U. B. får Kronobetjente intet, som personer eller ägendom rörer, företaga, utom Landsk. höfdingens därtil lemnade ordres.

Häraf

Häraf borde wäl följa at personers häftande aldras minst singo se utom Konungens Befallningshåwandes wisa och bestämda tillåtelse eller bud, med mindre, som nyligen årturat är, brottlingar i bar gerning gripas. Men som detta i widsträckt län skulle fordra en sådan omgång och tids utdrägt, at misstränkte ogerningsmäns flykt och undgående af brottets lagliga följder, skulle nästan blifwa ofelbare, så måste det, i enlighet med hwad lagen i 52 Cap. 2 §. M. B. om ransakon efter tjufnad, uttryckeligen förefriswer, lämnas til Håradsofgo eller länsherran å landet, at anholla och förwara åfwen misstränkte personer, enär brottet är wist och ofelbart, samt sådane skal emot den misstränkte förefinnas, som, enligt hwad i förra Capitlet sagdt är, för bindande liknelser eller sannolike omständigheter rätteligen hollas böra. Dessa kunna af en hwar med almant förnuft och urskilning inses och lätteligen skiljas från ensidigheter och misshbruk af tjenstemanna magten, som böra hafwa ansvarligt ansvar med sig, då antingen brott icke wore begångit eller gerningen af den bestaffenhet at håkte därå alsintet följa bör.

§. 7.

Det lidande som fångelse åstadkommer är större eller mindre i många asseende.

Det wårsta och största är, när rummets ohyggeslighet gör warelsen där til en plåga: detta bör uti intet wäl bestått Samhälle åga ruin.

Det

Det andra är fördomen emot, eller åtminstone en mindre fördelaktig tanka om en för groft brott * hårtad medborgares character, och därigenom minskad afkning och förtroende, hwilka för en hwar årlig man äro ganska dyrbara ting, och minskningen däri följaktligen i högsta måtto känbar och ömtålig.

Widare är också hindret uti näring eller göromål en ganska betydande skada om än icke gerningen med någon ärerörighet wöre beledsagad.

Undteligen ger jämwäl sielswa frihetens förlust en obehagelig känsla åt alla lefwande wareser, följaktligen måst åt menniskor i Samhället, hwarest medborgliga säkerheten är af lagen och Styrrelsen bewarad.

* Att brottets beskaffenhet utgör skamligheten af fängelset, äfwen så wäl som af straffet, är en klar sanning. Le crime fait le honte & non pas L'echafaut.

Arrest hörer til Krigs-Disciplin; därför finner ingen Militair sig därigenom til hedren förslämpad.

Så är det äfwen wid andra Corps; Särskilda Lagar tillåta och befalla et oftare bruk af detta medel såsom för ordnings, lugnets och säkerhetens behöllande oundgängligt.

§. 8.

Reconvention är i almånhet et påstående om urrättelse för liden oförrätt, särdeles för ohemul angifvelse eller lagsförkning för brott, som röra ens goda namn och rykte.

Häraf

Häraf följer icke reconvention för håftande måste måtas först efter brottets återörighet, ty angifvandet måste hafva gått förut; I denna omständighet är 60 Cap. M. B. til rättelse: och sedan efter tidspillan, hinder och all annan kostnad och skada, jämf. 39 Cap. 4 §. f. B. För bägge bör den olagligen håftade årholla upprättelse som svarar emot des dubla lidande.

Är åter gerningen icke af sådan beskaffenhet, så kommer endast skadeståndet i betraktande, bestående, som nyss sådes, i hinder och annan skada, hwilket Kgl. Förordn. den 9 Martii 1733. kallar besvär, kostnad och tidspillan: hwarifrån likväl samma Kgl. Förordn. skilfallar Actores officiosi, när de angifwa eller under förhör och ransökning ställa någon för buller, oljud eller öfverväld; med mindre uppenbar och upfåtelig arghet på angifwarens och Actoris sida, til den angifnas föröklämpande, finnas kunde.

§. 9.

Borgen är en utfäst förbindelse at fullgöra det en annan är skyldig til, eller, som lagen talar, gälda bör.

At lagen uti 2 §. 1 Cap. St. B. ej tillåter borgen när gerningen är urbota, har däri sin naturliga orsak, at den ena intet kan eller får påräga sig lida den andras kroppsliga straff. Kgl. Br. den 8 Julii 1726. Häraf uppkommer då angående håftande den regel: at när straffet rör den brottsligas person, men icke får godgöras med des egendom, så måste brottslingen genast häftas, på det han ej skal undgå straffet.

När

När någon är så kumbart fattig at han ej orkar botum för gerning, som med penningar bötas får, måste en sådan likaledes swara ur fångelse. Den brottsligas medellöshet gör gerningen in casu för honom urbota. Efter denna grund stadgar lagen uti 3, 5 §§. 15 Cap. B. B. at wägsarande eller löfter dräng, eller then ej kännes god at gälda skadan, och får ej borgen för sig; skal i förwar tagas.

Kongl. Förbudet emot öfwerwåld på främmande den 18 Aug. 1735. ålägger wakten at gå öfwerfallen främmande straxt til handa, och ej allenast göra honom alt årfordrat bistånd, utan ock inmana dem, af hwilkom de främmande blifwit angrepne, uti arrest, at de måge ställas til förhör, och sedan efter omständigheterna straffas.

Kongl. Stadg. emot wåldsamheter i Stockholm den 5 April 1737 ålägger Patrouller och wakter "at taga den i arrest, som med buller, ojud, öfwerwåld m. m. betrådes, ock må ingen, eho den wara kan, understå sig at lösgifwa den utur arrest, som någon öfwerfallit, och för gordt owäsende på gatan, eller wakter. nas ofredande, blifwit insatte, det wara sig emot præsterad caution eller utan, förr än wederbörade Domare den angifne för brottet befriadt."

Åf dessa Författningar inhämtas det arrest icke altid förefätter urbota mål, för at wara owilkorlig: År wensom borgen icke heller altid tagas får, ehuru straffet endast består i böter. jämf. anm. til §. 7. b. Cap.

Cap.

Cap. 4.

Om hånke och inifrånkning i personliga friheten, utan at brott är begångit, eller angifwit.

§. 1.

Hånke och inifrånkning i personliga friheten, utan at brott är angifwit eller begångit, är Bysättning; Fångelse eller egenteligen kallade arrest är et consequens delicti, det wil säga föresätter brott såsom sin orsak.

Bysättning däremot anser en actus civilis såt eller annan skyldighet som skal utgifwas eller fullgöras: hwarföre den ock enfannerligen refereras til gäld och skuld, såsom oförmögen Gäldenär dymedelst sättes i nödwändighet at framställa sina tilgångar, för at årholla sin frihet, eller ock med arbete afstena eller i fångelse affitta gälden 3 §. 16 Cap. H. B.

Bysättning är altså säkerhet uppå gäldbunden mans person, i det han antingen slutas inom eget hus eller i fångelse rum, som dock ej får wara nesligt, ock thår närberholles af borgenär, så wida han sig sielf ej söda gitter, 13 §. 8 Cap. U. B. 2 §. f. Cap. förbjuder at för gäld bysätta eller qwarholla den, som gods i riket åger, thår af han gälda och rätt göra kan; eller gitter sätta pant eller borgen *: dock har detta undantag för skuldsedlar stälde til Innehafwaren eller ordres, för hwilka utan ringaste upskof må njutas bysättning och säkerhet å gälden.

benären utan anseende til personen, ehwad han är löntagare eller ej, Kgl. Förordn. den 19 Maji 1756. Dock detta nu mera, så wida lagsökningen anställles inom Sex månader efter förfallodagen, Kgl. Förordn. den 28 Junii 1798. §. 3.

Soldater, Ryttare, Dragoner och Båtsmän, som utgifwice så beskaffade förskrifningar, kunna för dem, icke bysättas, Kongl. Förkl. d. 12 Oct. 1757. Gåldbunden Mans Hustru får icke bysättas 5 §. 8 Cap. U. B. med mindre Hustrun i asseende på köpenkap eller annan loflig näring, den hon efter särskildt tillstånd idka får, Pulver, utan mannens deltagande, sig åsamkat, Kgl. Förordn. d. 28 Junii 1798. Anförde lagens rum underkastar Enka bysättning, thår hon sielf gälden gorde hafwer.

De så icke bysättas, hwilka i Konungens ärenden stadde äro. Execut. Stadgan 1669. Icke Riksdagsmän så länge Riksdagen påstår. Skepsbetjent eller Enroulerings-Karl utur segelsådigt Stepp, icke heller, Kgl. Reglem. den 30 Martii 1748. Förordn. den 16 Oct. 1750. Jungen til och under Manufacturierne lydande person, betjente, måstare, handwerkare och arbetare må för någon skuld inmanas, ej heller för mindre brott i hånke qwarhollas, när werkets Principal för honom i borgen går. Manuf. och Handtw. Priv. d. 29 Maji 1739. §. 6.

* För gods och tilgång til betalning råknas äfwen hos andra utestående fordringar, Kgl. Res. den 16 Maji 1689.

Likfå hwad man hos Kronan har för gorde
förskotter innestående Rgl. Resol. d. 28 Jan. 1685.
Men den som ifrån annan tilhandlat sig någon Kro-
nosfordring, kan från bysättning för gäld icke befrias,
Rgl. Br. til Sw. Hofrätt d. 14 Octob. 1689.

§. 2.

Bysättning går åter wid följande tillfällen:

När han, som den å gäldenär århollit ej ge-
nast begår Konungens Befälningshafwandens Utslag,
eller icke angiswer saken hos Domaren wid nästa rät-
tegångs dag 3 §. 8 Cap. U. B.

När Borgenär hwarken wisar at gäldenär måg-
tar söda sig sjelf, ej heller wil bestå honom syra öre
om dagen til upphålle 13 §. f. C.

Undteligen när Domaren pröfwar at Borgenär
i oträngt mål begärdt bysättning; då böter han och
därtil tjugu Daler, 9 §. f. C.

§. 3.

Bysättning äger icke rum, då uti owilforliga
eller så kallade löpande Skuldsedlar fast och inreknad
pant blifwit förskrifwen.

Så stadgas uttryckeligen uti Rgl. Förklaringen
den 22 Febr. 1770: och ansöras därtil, följande an-
ledningar, "at en öfwerenskommelse som å ena sidan
"flödjer sig på sedelgifswarens förbindelse om sin egen-
"dom,

"dom, och å den andra på Vorgenårens wid Sedlens
 "emottagande, lemnade tysta bifall til betalnings-
 "tagande utur panten, bör dertföre icke förringas
 "genom det Sedelen är stald til innehafwaren, eller
 "på wif man med ordet ordres, hwilket endast sker
 "til winnande af lättare circulation, i hwilket fall
 "den, som Sedlen emottager, icke kan åga större
 "rätt, än första innehafwaren, och således intet lå-
 "rer göra asseende på annan säkerhet, än den Pan-
 "tens wärde medförer; I hwilket asseende almånna
 "lagen uti 2 §. 8 Cap. U. B. hjuder, at den ej
 "må för gäld bysättas, som åger gods, däraf han
 "gälda och rätt göra kan. Detta stadgande har Kgl.
 "Maj:t. anset så mycket mindre i detta fall, eller
 "då Pant i Skuldsedel är utsatt, kunna vara häfwit
 "genom Förordningen af år 1756, som den endast
 "påsyftar en laglikmåtig säkerhet för långifware til
 "återbetalning af deras penningar och förekommande
 "af de undflyfter som af gäldenär obilligtwis därwid
 "kunna nyttjas; men sådant ändamål ostridigt up-
 "fylles, när en låntagares ågendom förflår til Pul-
 "dens betalande, och fordrings ågaren får därutur sin
 "fördjelse." Af denna förklaring och Lagens stad-
 "gande uti 10 §. 17 Cap. H. B. är altså en ojäf-
 "aktig följd at om Innehafware låtit intekna löspan-
 "de eller til wif man eller ordres stald Skuldsedel,
 "så har icke heller i detta fall Bysättning å utafs-
 "waren rum; utan måste Vorgenår nöjas at sin i
 "Panten godtagne säkerhet, utan annan omedelbar
 "rättighet til gäldenårs person, än för de til wif man
 "stalde förskrifningar tillåtit är, då Panten och gäldenårs
 "öfrige ågendom är otillräckelig.

§. 4.

Förbud at resa ur Staden, hwarom talas uti 10 §. 8 Cap. U. B. är wäl också en inskränkning i personliga friheten; men som slikt förbud stundom är nödwändigt för annor mans bättre rätt; laggen jämwäl lämnar tillåtelse at ställa Fullmäktig för sig; ty är detta förbud så mycket mer på goda Skäl grundat, som slutet af samma lagens rum förmår at det ej för bysättning räknas må. 11 §. f. Cap. går ock ut på samma ändamål.

Skilnoden emellan sådant förbud och bysättning är också ganska handgripelig: den sednare är werkeligt fångenskap inom wist tillstutit rum. Det förra et blott wistande inom wiss omkrets eller ort med tillåtelse at endast ställa Fullmäktig för sig, och där med årholla sin fullkomliga frihet.

§. 5.

Huru förhollas Skal med gäldenär som begårde få afstå sin ägendom til borgnärerne, och huru dess frihet af sådan orsak wårder inskränkt, wisar förnyade Kongl. Stadgan den 28 Junii 1798. §. 5. hwar med också är förekommit at genom dylige ansöknings besria sig från redan äddmd eller iträdd bysättning.

Cap. 5.

Om Qwarstad och Ägendoms Förbud.

§. 1.

Uti 2 §. Reg. Formen d. 21 Aug. 1772. lyda orden sålunda: "Konungen äger ingen afhända eller afhända låta något gods löst eller fast, utan laga dom och ransättning.

2 §. 10 Cap. J. B. förbjuder och uttryckeligen, at sätta någers mans jord i qwarstad, utan ägaren är lagligen ståend eller sjelf til swars, eller hans wisa ombud. 18 Cap. f. B. förbjuder, wid där utsatt ansvar, at med wäld af then i handom hafwer, taga jord, hus, Fog, wain eller wainwerk, eller med någon handa åtgård för honom onyttigt göra och wilja sig thet ägna.

4 §. 1 Cap. U. B. förbjuder at sjelf panta något til sig. Det lagen fallor gripa Konungens Befallningshafwande i embetet.

52 Cap. 1 §. M. B. förbjuder til och med sjelfwa ägaren at sjelfwilligt taga åter det han widkännes, med mindre det återtages af löster man *, eller then som misstänke är at wilja rymma, eller thet stultit gods å särsta gerning finnes.

* *Lösk*, persona fixas fedes non habens. IHRE.

Thet är löster man, som ej är bolfaster och ejgh ortar

orkar fulla both uppehålda. Sår: m: wil: B. L.
L. Cap. 37. 10 Cap. 1 §. R. B. kallar en sådan,
then ingenstädes stadigt hemvist äger.

§. 2.

Äldre och nyare lagar hafwa altid ansedt possessionen, en saks innehafwande af mycken wigt och wårde, hafwe then som i handom hafwer *. Lagens noggranna handhafwande skyddar tillräckeligen ägande rätts säkerheten i denna delen.

Men som, i enlighet med hwad förut omrördt är, de händelser kunna inträffa, at hwad en äger eller innehafwer, antingen är en annans verkliga tillhörighet, eller håstar på et eller annat sätt för des bättre rätt, t. ex. penninge förskott, förmynderskap eller hwarje handa andra fordringar, så måste lagen och des handhafware bistå den sednare och stäffa honom all möjlig säkerhet, til des han sin fulla rätt hinner utbekomma.

Detta är uprinnelsen til qwarstad och inskränkning i ägande rättens fullkomligen obehindrade utöfning.

* *Hand possessio, potestas, dominium*, hafwa om hand, sub manibus vel in potestate habere. IHRE.

§. 3.

Qwarstad * är i allmänhet Executorens eller Domarens förklarande, at en eller wijsa saker böra förblifwa i det stånd och det stic de antingen befin-

nas, eller i kraft af disse wederbörandes förordnande försättas.

* *Quar* quietus. Qvarstad sequestratio, quasi in quo res intacta ad finem litis manet. IHRE.

§. 4.

Enär lagen uti 1 §. 8 Cap. U. B. lämnar til Konungens Befallningshafwande at förordna om qwarstad med eller utan borgen njutas må, och des egen- teliga art i strängaste mening betraktas, så betydder sätta i qwarstad, at sitta ågaren eller innehafwaren från bruket och nyttjandet af det som i qwarstad sättes.

I detta ordaförstånd talar lagen i 2 §. 10 C. J. B. om qwarstad å jord i almånhet. Å Fog och mark 6 §. 10 Cap. R. B. Om qwarstad å Fog uti 10 §. 25 Cap. R. B. Detta sker endast genom Domarens Utslag, utan at annan eller widare åtgärd därwid behöfves.

§. 5.

Lages qwarstad i nu omförmålte begrepp, så bör den verkställas å Lösören, af Kronoberjent eller så kallade Utsökningsmän, som dem upteckna, försigla, och dymedelt från ågarens nyttjande afsitta, ånskjönt de hos honom i des hus och bo qwarlämnas.

När Upbördsmons ägendom håstar för balance, eller wahrer kunna vara confiscation undertastade:
det

det wil säga, när Kronans eller publici rätt är i fråga; då är rätta tillfället och ämnet för den nu be-
friskne egenteliga qwarstad för handen, hwars egna
granlaga beßaffenhet äfwen Könjes genom det i 8 §.
8 Cap. U. B. omnämde Kronomärkes nyttjande.
Ganska tydeligen är qwarstad skiljaktig från det La-
gen kallar Taka händer, tredje mans förwar, som
framdeles skal wisas och närmare utredas: men Bråns
wins redskaps försegling under wisfa månader om året,
är et uppå qwarstad mycket närmare påhände exempel.

Det Kongl. Stadgan den 28 Junii 1798 uti
3 §. 4 Mom. inneholler om lösören, hwilka blifwit
stälde under försegling, angår redan werkstäld utmät-
ning: det har sålunda med qwarstad ingen gemenskap.

§. 6.

Ut bryta qwarstad, eller som Lagen uti 8 §.
8 Cap. U. B. talar, rubba thet gods, som Ko-
nungens Befallningshafswande låtit i qwarstad
sätta, wil säga ej mindre 'at nyttja, än afhända
eller undansticka det som under qwarstad, på ofwan-
nämde sätt stälde blifwit. Detta är ärföljdt af de
på samma ställe utfatte fyratio Dalers böter, hwilka
äfwen äga rum, när i afseende på Riddar-Syn, af
lagmans Rätte i qwarstad satt Skog tilgripes: men då
skog och mark först blifwer twistig, på sätt 6 §. 10
Cap. U. B. förmåler, så gäldes endast witet, i fall
förbudet ofwerrådes.

§. 7.

§. 7.

Janan ägare eller innehafvare skiljes från bruket af fast gods, måste han enligt 2 §. 10 C. J. B. först höras. Om icke detta i agttages, är qvarstad aldeles olaglig.

Fast gods får emot alt skäl, och den i lag 5 Cap. U. B. föreskrifne ordning icke i måt gå, så länge gäldenär har lösdören; därför är i vanliga gäldsaker medborgare emellan, i afseende på ointeknade fordringar, och wid sökt utmätning, nästan alltid fråga om tillgång i wärror och löst gods. Hela 8 Capitlet angår ej annat än qvarstad å lösdören, wem slutet af 6 §. hwarest talas om at sätta fast och löst gods under förbud at säljas eller stingras.

Lagen skiljer wäl på samma ställe detta förbud från qvarstad; men i enskildre skuldfordnings mål äro dessa ex praxi merendels et och det samma. Qvarstaden bewiljas wid de fläste tillfällen medelst påskrift å Borgenärens ansökning, då den samman til gäldenärs hörande utställes. Skulle nu qvarstaden, wid sådan händelse, tagas och tillämpas i strängaste mening, så wore gäldenär, i och med det samma han Borgenärens ansökning med därå teknade resolution annammade, ohördan fatt ur bruket af sine husgeråd, dragare, åkerredskap med mera. Detta inskämde wäl å ena sidan, icke med ägande rättens och besittningens säkerhet: å andra, kan omgång med gäldenärs hörande, då qvarstad sökes å lösdören, icke wäl förernas med den trängande orsak, som just til qvarstaden

bens

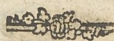

dens årnående i Lagen anföres, at gäldenär sticker godset ur vägen; ty huru kort tid honom må föreläggas at förklara sig öfwer Borgenärs sökte qwarstad, är den likwäl alltid rymelig nog, för at draga tilgånge undan, innan qwarstaden verkeligen bewiljas och honom tillåna gifwes.

Förbud at sälja eller flingra har för fordrings ägaren samma om icke större säkerhet med sig, i det sådant förbud kan uppå ansöfningen genast meddelas. Älgande rätten och possessionen äro i tilbärlig helgd, emedan gäldenär nyttjar sakerna lika obehindrat under som före förbudet, och om han flingrar eller säljer dem, gälder han endast almönna förbuds böterne *, så wida intet wite finnes utfatt.

Uf allt detta följer, at den i gäldsaker allmänligast brukelige qwarstad å Isöören intet är annat, än förbud at sälja eller flingra. At detta förbud svarar aldeles til sit ändamål: och ändteligen, at det, som genast wisas skal, har höga lagstiftarens bifall för sig.

* Kongl. Förordn. angående Sollicitanter den 3 Dec. 1723. stadgar Tio Daler S:mts böter, för den som bryter emot samma Förordning, uder titul, såsom den där gordt emot förbud. Förmodeligen har detta gifwit anledning, at Tio Daler S:mt blifwit i allmänhet ansedd och kallade förbuds böter, samt pålagde wid de tilfällen, då en mindre brottslig gärning eller sak warit förbuden, men utan widfogad beständ Bötes-Summa, eller annat ansvar, än med skundom brukelige ordalag, wid påföljd eller ansvar, som för annat Rommings förbuds brott.

§. 8.

Swansogde tillämpning af lagens stadgande om qwarstad finnes antagen i 7 §. Kongl. Förordn. den 28 Junii 1798, som lyder: "at, då i utföknings-mål jäf finnes sådant at saken därigenom twiflig blifwer och den under Domaren Sjutes, åger Konungens Befallningshafwande, där så Pål är, sätta så mycket af gäldebårs egendom, som emot det förbrade swara kan, under qwarstad at ej stigras." Det wil säga förbjuda honom allt afhåndande och förstorande därpå, likwål med tillåtelse af obehindrat nyttjande.

Sådant bör gäldebår kungöras genom Kronobetsjent, som efter laga värdering af därtill behörige personer, upteknar de i den förras bo til Fuldsumman upgående saker, och af Instrumentet lämnar så wål honom som borgenår hwarthera et exemplar, wock emot den lösen, som Kongl. Kam. Coll. Circulaire Bref den 20 Martii 1798. förestrifwer. Et så formeligt förfarande är nödwändigt, så wida ändamålet af så bestaffad qwarstad Pål århollas.

§. 9.

Har sökt qwarstad blifwit i sjelfwa Communications Resolutionen, och således utom gäldebårs hörande, bewiljad; men den sednare i förklaringen wisar gäldebåren vara gulden, eller af annan orsak försvunnen, så bör i utslaget, hwarigenom utmätningen af Pås, qwarstaden äfwen med tydeliga ord uphäfwas.

Den

Den lagsöktes nödwändiga säkerhet fordrar detta. Har åter utmätning blifwit bewiljad, så måste likaledes utfattas at qwarstaden kommer at fortsara til des i qwarstad dömda saker blifwa utmätte för Borgenårens räkning.

I lika måtto fortsättes qwarstaden desomera om saken förwises til Domaren, som anförde stället utur Kongl. Förordn. den 28 Junii 1798. just i sådan händelse lämnar til Konungens Befallningshafwande at förordna qwarstad, hwilken måste fortsara til des Domarens Utslag fallit, så framt inom natt och år stämt blifwit.

Utur lika stäl kan qwarstad ej allenast fortsätas, utan ock meddelas, enär emot Executorens resolution besvär anföras i Hofrätten, Kgl. Förordn. den 26 Junii 1721. §. 14. Utmättigt i §. 9 Cap. U. B. njuter den fordrande utmätning, när saken ej går öfwer Trehundra Daler (100 Rdlr.) eller theß wärde, antå at ändring i Konungens Befallningshafwandes Utslag sökt är: Det får det som utmättit är lyttas, emot full borgen. I sådan händelse måste qwarstaden såsom då mera öfwerflödig förwinna.

§. 10.

Lagen uti 3 §. 8 Cap. U. B. ålägger den, som sådt qwarstad å gäldenär, at genast begära Konungens Befallningshafwandes Utslag, eller saken hos Domaren wid nästa rättegångsdaag angifwa. Detta anser den händelse när Borgenär skiljer målen åt, och
be

begärar qvarstad, utan at med det samma söka utmätning. I sådant fall förfaller qvarstaden, om ej utmätning genast sökes *: lagens stadgande äger wid sligt förewettande bestånd. Men instämmandet til Domstolen måste förstås i enlighet med anförde 7 §. Kgl. Förordn. den 28 Junii 1798. som med tillämpning af 5 §. 2 Cap. U. B. lämnar den sökande at inom natt och år taga stämning å sin wederspart.

* Det wore önskeligt at man på sådane ordalag hade bestående bemärkelser, som likwäl icke giswas utan en gifven säker tiderymb, den hwarje individuelt begrepp nu kan taga längre eller kortare. Sannolikast och rimligast är at genast måste på detta ställe beyda inom en månad, eller det aldralängsta i enlighet med 3 §. 4 Cap. U. B. nästa sex wekor. Efter förloppet af denna tid, bör qvarstaden med fullt skäl anses förfallen.

§. II.

Qvarstad är til Borgenårs säkerhet förordnad; När Gåldenär skaffar honom den på annat sätt, som lag och förnuft godkänner, bör han så råda sit gods aldeles efter godsfinnande. Ur denna naturliga grund huder Kongl. Stadgan om Executioner den 10 Julii 1669. §. 16. "Allt gods, som i qvarstad tagit blifwer, må med full borgen lös göras, ehr icke Dom emot är." Den här af tagne 4 §. 8 Cap. U. B. inneholler. "Thet som i qvarstad satt är, må emot pant eller full borgen lyftas."

§. 12.

Ne Kongl. Hofrätten i utmätningsmål åger i förmågo af 2 §. 8 Cap. N. B. döma til qwarstad, är en åritran, som wål kan wara öfwerfödig, men likwål i närwarande afhandling icke albeles kan förbigås.

§. 13.

Til besordran af Krono-råkenKapernes tidiga afslutande, åger Landshöjdingen sätta redogöreres lön i qwarstad. Kongl. Kam. Coll. Br. den 20 Decbr. 1729. §. 4. Kongl. Maj:ts Br. d. 12 Oct. 1756.

Deße och dylike qwarfättningar äro tillfäktige från dem som meddelas på enskildte personers ansöknningar i private skuldsforbrings mål.

§. 14.

Executoren tilhörer och förordna qwarstad wid följande tilfällen.

Ne twist om det som wid utmätning undantagas bör, eller söka flere Borgenärer på en gång utmätning, och påstå företräde för hwarannan, så bör Konungens Befallningshafwande i grund af 7 Cap. 3 §. U. B. sätta godset i qwarstad och förwisa saken til Domaren.

I förra fallet kan wål endast wid qwarstad förblifwa, så framt godset räcker til för de twistande;
men

men i sednare händelsen måste nödvändigt all gäldenårs ägendom åtgå, samt därmed enligt Kgl. Stadsgan anående Afsrådes och Förmons twister försaras.

Gäldenår är just då i den belägenhet 1 §. 16 Cap. H. B. kallar af sig kommen, at han ej mågtar betala all sin gäld, hwaraf ägendomens affstående til Borgenärerne blir en naturlig följd.

Når Gäldenår wifit undan, må gods hans löst och fast aenast i qwarstad sättas, och sedan uppteckning thårå försattas, stadgar lagen uti 6 §. 16 C. H. B.

§. 15.

Åf Domaren förordnas qwarstad å omtwistade ågor, som endera Parten intagit eller åwerkadt, och ej ljustliga finnes hwilken dera de rätteligen tilhöra, til des om ågande rätten dem emellan dömt är, 6 §. 10 Cap. B. B. men den qwarstad 1 §. 16 C. H. B. omtalar, kan nu mera icke åga rum, sedan förordnat bliwit at afsrådd ägendom bår af Borgenärerens gode mån til förwållning och utredande emotragas 3 §. Kgl. Stadg. d. 28 Junii 1798.

Å Sterbhus ägendom, når uppteckning, utan laga förfall bliwit å sido satt, 5 §. 9 Cap. Å. B. Å testamenterat gods, når Testamentet klandras, och den det sädt, ej kan ställa borgen, 3 §. 18 C. Å. B.

För protesterad wåxel dömer Rätten penningar i qwarstad, Kgl. Wåxel-Stadg. d. 21 Jan. 1748. Uti Bostilnads mål sätter Domaren den sökandes lott i qwarstad. 4 Mom, 18 §. Kgl. Stadg. 1798.

Iagmans Synne-Rätt dömer twistig skog i qwarstad, då Ribbare-Syn wil sökas. 10 §. 25 C. Å. B.

§. 16.

§. 16.

Taka * hand betyder wederbåstig och pålitelig man, i hwars enskildta wård, löst gods, på Domarens eller Executorens förordnande, antingen öfwerlämnas eller bör quwarblifwa, tilbeh ytterligare förklarad blifwer, hwem det skal tilhöra. Detta ordafätt förekommer uti 1 §. 26 Cap. N. B. hwarest talar om borgen wid wads fullföljande i Hofrätten, och lämnas til den sem wådjar, at til säkerhet för kostnad och Skada, sätta penningar eller silfwer och guld hos Konungens Befallningshafwande in, eller i taka händer. 12 Cap. 11 §. H. B. nämner en sådan för tredje man; dömes gods under tredje mans förwar. 49 Cap. 2 §. M. B. talar om gods, som sättes i Rätten eller hos bosast man. 8 Cap. 7 §. U. B. utfätter påföljden för en sådan, då han emot Konungens Befallningshafwandes förbud, gifwer ut annars gods, det han inne hos sig hafwer.

Kronomärke, hwilket i nästföljande §. Skal omförmålas, får icke nyttjas wid quwarstads förrättningar för enskildte Skuldfordrings mål. Kgl. Resol. d. 2 Dec. 1674. förmår, at Konungens Befallningshafwande alena, antingen efter Kongl. Maj:ts special befallning eller när de finna til Kronozärenders snarare förråts tande så betariwas, äga at belägga med Kronomärke, som är et Regale. Til Skilnad härifrån omtalar Kongl. Stadg. d. 28 Junii 1798. §. 3. Mom. 4. utmätte saker stälde under utlöknings männens försegling.

* Tak, sponsio. Take, sponsor. Taksetta, in loco tertio deponere. IHRE.

§. 17.

Qwarstad går åter,

Når Konungens Befallningshafswandes Utslag ej genast begäres, som i 10 §. d. C. redan sagdt är.

Når Domaren pröfvar at Borgennår i oträngdt mål qwarstad begärdt 9 §. 8 Cap. U. B.

Når den som qwarstad af Konungens Befallningshafswande århollit, tappar i Hofrätten. 3 C. 5 §. U. B.

§. 18.

Från qwarstad friskallas

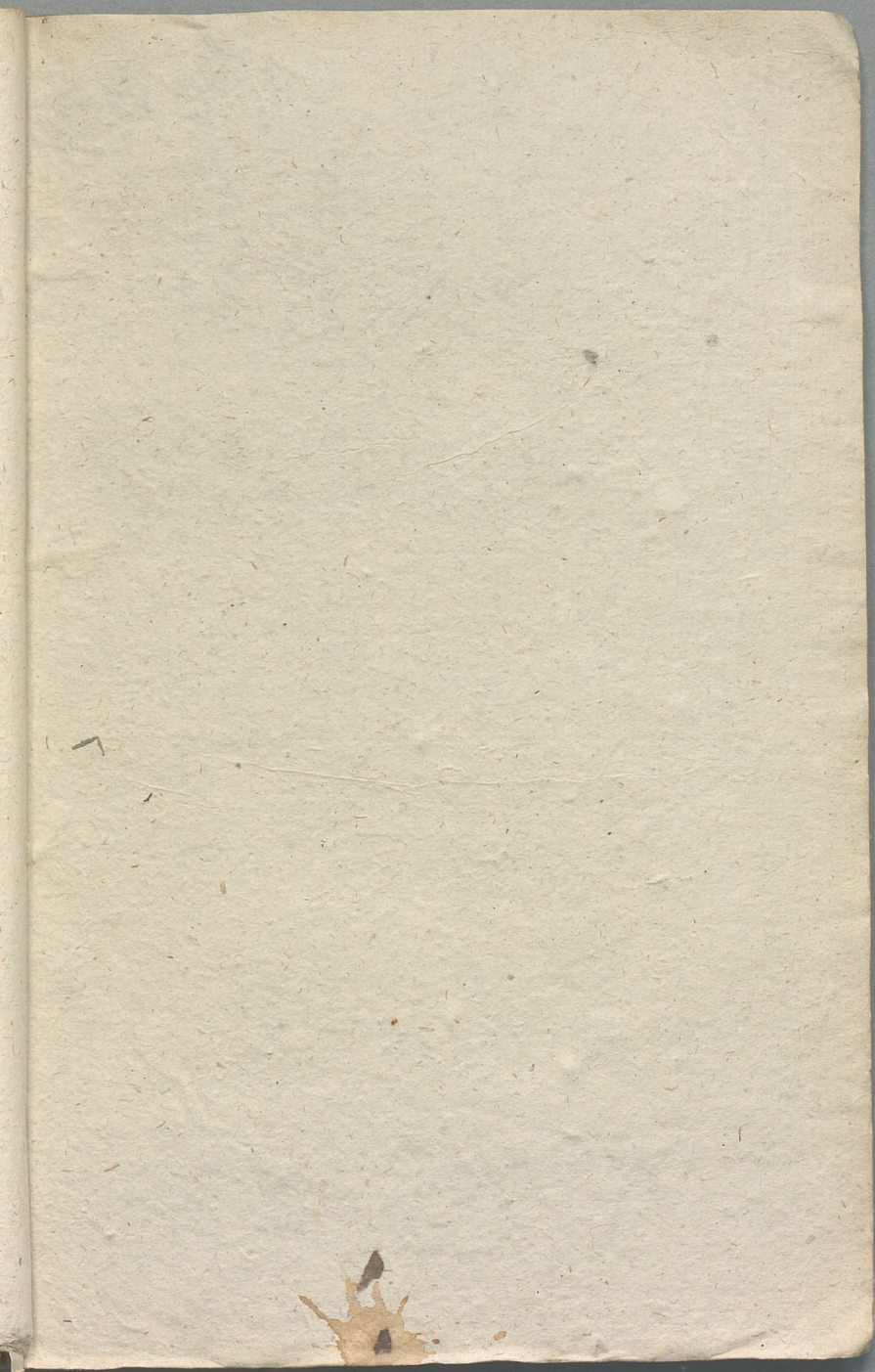
Insatte penningar i Banquen, äfwen som de i Läne-Banquen försatte Panter och des öfwerstott. Kongl. Förf. d. 17 Sept. 1668. §. 8. d. 3 Oct. 1675. §. 9.

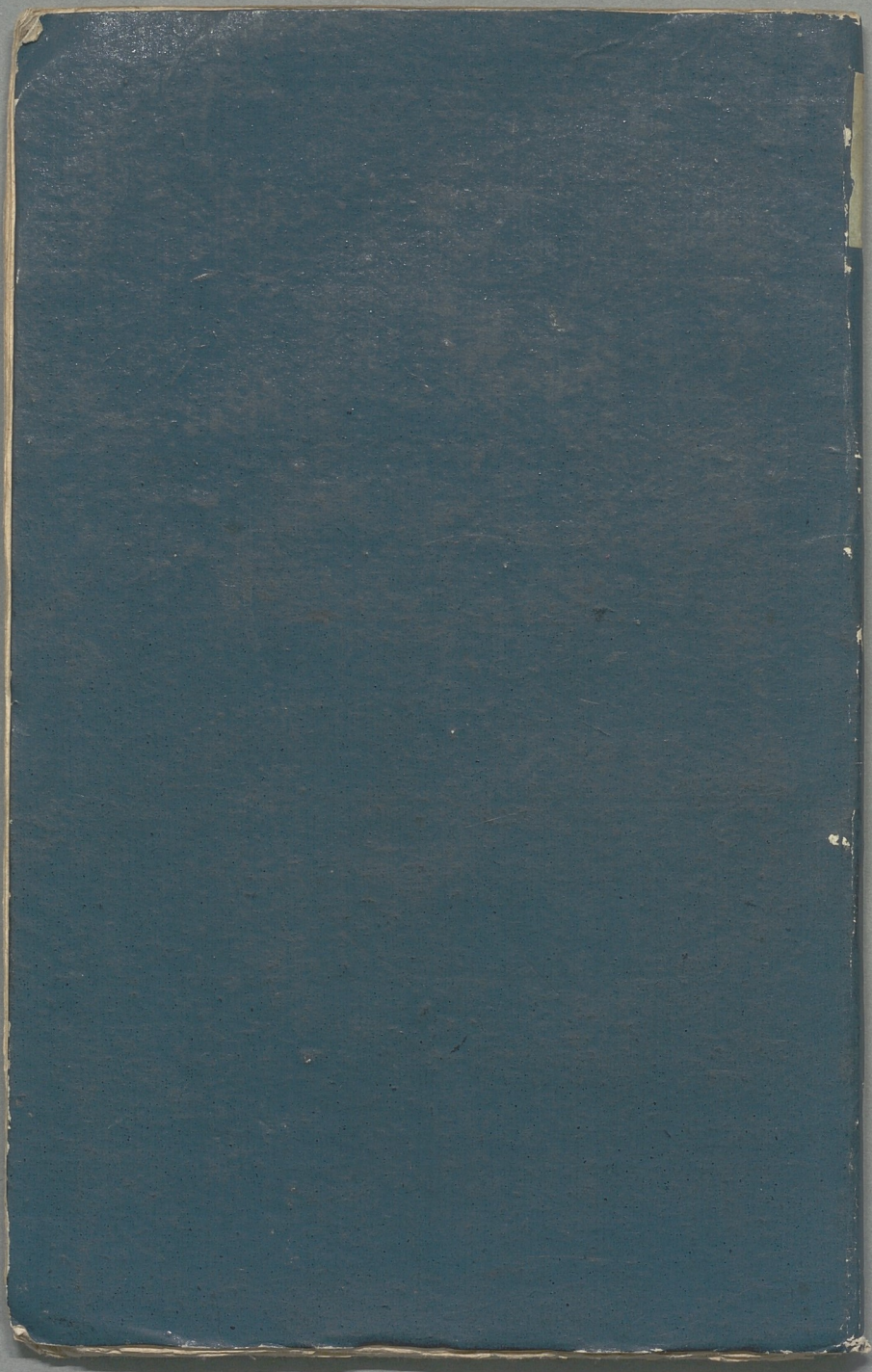
Pensioner af Armeens Pensions-Cassa, Kongl. Förordn. och Reglem. d. 10 Januarii 1757. hwilket om alla Pensioner och Nådår förstås bör. Kongl. Resol. d. 31 Julii 1685. Kongl. Stadg. d. 28 Junii 1798. §.

I Rätten insatte bårdepennningar 5 C. 10 §. J. B. Förläggares wahror och Effecter hos Måstare och arbetare. Hållordn. d. 21 Maji 1739. Art. 4. §. 10. Afswenså penningar eller wahror i Handverkshusen. Privil. 1668. §. 12.

Manufacturiernes ämnen, redskap och verktyg. Handw. Privil. d. 29 Maji 1739. §. 21. 25.

Uti Systeri Inrättningarne inslukne medel, Regl. för Systerierne d. 8 April 1757.

www.books2ebooks.eu